

338.4791
n 3437
5-2

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล

10 ส.ค. 2552

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

338.4791

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด
จังหวัดสตูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2552

วลัยทิพย์ เชมะศิริ. (2552). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล. ปริญญาโทศิลปศาสตรบัณฑิต (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการผู้ควบคุม: รองศาสตราจารย์เรือโทดอกเตอร์ไพบุลย์ อ่อนมั่ง, รองศาสตราจารย์สุภาพร สุขสีเหลือง.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล มีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตารางตรวจสอบทรัพยากรของ กอดเฟรย์ เคอร์รี่ (Godfrey Kerry) และคลาก แจ็กกี้ (Clarke Jackie) และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แล้วจัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ที่กำหนด แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล มีแหล่งท่องเที่ยว 10 แหล่ง ได้แก่ น้ำตกธารปลิว น้ำตกวังสายทอง น้ำตกดาวกระจาย ค่ายหลุมพอ ถ้ำพุทไธสง น้ำพุร้อน ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำระฆังทอง ถ้ำโกบ ถ้ำภูผาเพชร เป็นพื้นที่ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา การใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย 9 แหล่ง ยกเว้นถ้ำโกบ มีการบริหารจัดการ 4 แหล่ง ไม่มีการบริหารจัดการ 6 แหล่ง จากผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษา 10 แหล่ง สรุปได้ว่า มีศักยภาพดีมาก 2 แหล่ง คือ ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำภูผาเพชร มีศักยภาพดี 1 แหล่ง คือ น้ำตกวังสายทอง มีศักยภาพปานกลาง 1 แหล่ง คือ น้ำตกธารปลิว มีศักยภาพต่ำ 2 แหล่ง คือ ถ้ำพุทไธสง ถ้ำระฆังทอง ส่วนน้ำตกดาวกระจาย มีศักยภาพเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนค่ายหลุมพอ น้ำพุร้อน และถ้ำโกบ มีศักยภาพไม่เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากค่ายหลุมพอไม่สามารถเข้าถึงได้ น้ำพุร้อนยังไม่ได้รับการพัฒนา ถ้ำโกบมีพื้นที่ผิดกฎหมาย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูลมี 4 ด้าน คือ 1. ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทางศาสนา และวัฒนธรรม 2. ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย จัดป้ายสื่อความหมายให้ชัดเจน 3. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ทันสมัย และมีมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อม

ECOTOURISM DEVELOPMENT FOR TEAGKKHAOBANTHAD
WILDLIFE SANCTUARY SATUL PROVINCE

Presented Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University

May 2009

Walaitip Kemasiri. (2009). Ecotourism Development for Teagkkhaobanthad Wildlife Sanctuary Satul Province. Master thesis, M.S. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Associate Professor Lt. JG. Dr. Paiboon Onmung Associate Professor Supaporn Suksileung.

Ecotourism development for teagkkhaobanthad wildlife sanctuary satul province, a purpose to survey tourist attraction and studying efficiency of tourist attraction, studying approach of ecotourism development. The tools used for data collection such as resource audit of Godfrey Kerry and Clarke Jackie. There were 5 specialists assessing tourist attraction in wildlife Sanctuary, teagkkhaobanthad, satul province by using a quality assessment form of ecotourism resources in wildlife sanctuary, teagkkhaobanthad, satul province made by office of tourism development, Ministry of Tourism and Sports and ranking the level of quality standard of tourist attraction upon provision of an interview form of state and local official.

Based on research result found that the wildlife sanctuary, Teagkkhaobanthad, Satul Province, having tourist attraction 10 source such as Thanplew Waterfall, Wangsaithong Waterfall, Daokrajai Waterfall, Lumpor Camp, Phuttho Cave, hot spring, Jedkod Cave, Rakangthong Cave, Koab Cave, Phupaphet Cave, are the natural areas of history and religion which being used legally in 9 places except Koab Cave. 4 source were duly managed and another 6 source were no management. Based on result of efficiency assessment in 10 studied tourism attraction concluded that very high efficiency 2 places were as Jedkod Cave, Phupaphet Cave, high efficiency 1 place was as Wangsaithong Cave, moderate efficiency 1 place was as Thanplew Waterfall, and low efficiency 2 places were as Phuttho Cave, and Rakangthong Cave. In regard of Daokrajai Waterfall having appropriate efficiency to develop ecotourism resources while Lumpor Camp, Hot spring, Koab Cave having inappropriate efficiency to be developed as the ecotourism due to no access into Lumpor Camp and Hot spring was not yet developed and Koab Cave was illegal area.

The approach of Ecotourism Development at wildlife sanctuary, teagkkhaobanthad satul province, having 4 parts as following; 1. In part of tourism Development should be recognized with environment, natural tourism place in history, religion and culture, 2. Activity and learning process should be supported in part of tourism activity in variety by posting boards to clarify meanings clearly. 3. Promotion of local community's participation should be supported to local community having participation in planning of ecology tourism, 4. Tourism

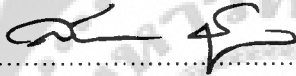
Management should be announced to public by giving clear, up-to-date information and having control standard of environment.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด
จังหวัดสตูล

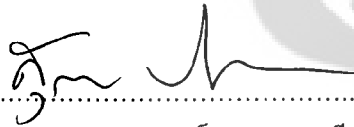
ของ
วลัยทิพย์ เชมะศิริ

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ 22. เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

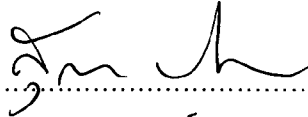

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพฑูรย์ อ่อนมั่ง)

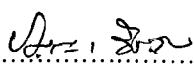

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร. นลินา ประไพรัชสิทธิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพฑูรย์ อ่อนมั่ง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา วีระวิทยเลิศ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งให้แนวคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ในการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลาที่ทำการวิจัยทุกขั้นตอน ด้วยความห่วงใย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบพระคุณ อาจารย์ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์ และดร.ปัญญา ชีระวิทยเลิศ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม และรองศาสตราจารย์ ทรรศนียา ศักดิ์ดี และ ดร.อรอนงค์ พริ้งสุลกะ ซึ่งได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

ขอกราบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม ธรรมบุตร และคณาจารย์ผู้สอนที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อคิดต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ขอกราบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่าน และเจ้าหน้าที่ทุกท่านในสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ให้การทำวิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณรองผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล สำนักงานจังหวัดสตูล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยน้ำและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล รวมทั้งขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว และเพื่อนรู้ใจ รวมทั้งเพื่อน ๆ ป.บัณฑิต ecotourism swu. รุ่น 4 ทุกท่าน และเพื่อน ๆ ป.โท ecotourism swu. รุ่น 2 ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ ทำให้มีพลังในการทำวิจัยจนประสบความสำเร็จ

วลัยทิพย์ เขมะศิริ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	5
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	11
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	14
สภาพพื้นที่.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	39
สำรวจข้อมูลทางด้านท่องเที่ยว.....	39
สร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยว.....	39
ศึกษาศักยภาพด้านท่องเที่ยว.....	40
วิเคราะห์SWOT.....	45
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิเคราะห์.....	47
ผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว.....	47
ผลการตรวจสอบและประเมินศักยภาพ.....	50
ผลการวิเคราะห์SWOTแหล่งท่องเที่ยว.....	96

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนา.....	102
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	104
สรุปผลการวิจัย.....	105
อภิปรายผล.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม.....	108
ภาคผนวก.....	113
ภาคผนวก ก. แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	114
ภาคผนวก ข. แบบรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....	123
ภาคผนวก ค. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	125
ภาคผนวก ง. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น.....	135
ภาคผนวก จ. ศักยภาพจังหวัดสตูล.....	138
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	140

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ.....	20
2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม.....	20
3 รายการทรัพยากร ด้านมหกรรม ปรางค์การณ้สำคัญ.....	20
4 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม.....	21
5 รายการทรัพยากรด้านบริการ.....	21
6 รายการงานมหกรรมและเหตุการณ์สำคัญในรอบปี.....	21
7 การประเมินคุณสมบัติ ความโดดเด่น และอำนาจดึงดูดใจ.....	21
8 การจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว.....	22
9 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	41
10 องค์ประกอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	42
11 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 1.....	42
12 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบที่ 2.....	43
13 ตัวอย่างการคิดคะแนน.....	44
14 ระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	45
15 การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS).....	48
16 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารปลิว.....	52
17 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกธารปลิว.....	53
18 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกวังสายทอง.....	57
19 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกวังสายทอง.....	58
20 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกดาวกระจาย.....	63
21 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกดาวกระจาย.....	64
22 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของค่ายหลุมพอ.....	68
23 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวค่ายหลุมพอ.....	69
24 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำพุทไธ.....	71
25 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำพุทไธ.....	72
26 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อน.....	74
27 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อน.....	75
28 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำเจ็ดคด.....	78
29 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเจ็ดคด.....	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
30 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำระฆังทอง.....	82
31 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำระฆังทอง.....	83
32 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำโกบ.....	86
33 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำโกบ.....	87
34 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำภูผาเพชร.....	91
35 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร.....	92
36 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	95

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	8
2 ตราประจำจังหวัดสตูล.....	23
3 ต้นไม้ประจำจังหวัดสตูล.....	24
4 ดอกไม้ประจำจังหวัดสตูล.....	25
5 น้ำตกธารปลิว.....	30
6 น้ำตกวังสายทอง.....	31
7 น้ำตกดาวกระจาย.....	31
8 น้ำพุร้อน.....	32
9 ถ้ำเจ็ดคด.....	32
10 ถ้ำระฆังทอง.....	33
11 ถ้ำโกบ.....	33
12 ถ้ำภูผาเพชร.....	34
13 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด.....	49
14 น้ำตกธารปลิว.....	50
15 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกธารปลิว.....	54
16 น้ำตกวังสายทอง.....	55
17 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกวังสายทอง.....	59
18 บริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกวังสายทอง.....	60
19 น้ำตกดาวกระจาย.....	61
20 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกดาวกระจาย.....	65
21 บริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกดาวกระจาย.....	66
22 น้ำพุร้อน.....	73
23 ถ้ำเจ็ดคด.....	76
24 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ถ้ำเจ็ดคด.....	80
25 ถ้ำระฆังทอง.....	81
26 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ถ้ำระฆังทอง.....	84
27 ถ้ำโกบ.....	85
28 ป้ายและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ถ้ำโกบ.....	88

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
29 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำโกบ.....	89
30 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร.....	93
31 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกประเทศทั่วโลกสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศต่าง ๆ อย่างมหาศาลและก่อให้เกิดธุรกิจอื่นๆ ตามมา ได้แก่ ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจการบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ธุรกิจร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ธุรกิจสปา ธุรกิจสถานบันเทิง และระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นการบริการ (service) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายหมายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดความประทับใจและพึงพอใจ อันนำมาซึ่งรายได้มหาศาลสู่ประเทศนั้น ๆ

ประเทศไทยมีทรัพยากรทางท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้มาท่องเที่ยวที่ประเทศไทย ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายเพราะนักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไปและขาดจิตสำนึกในการท่องเที่ยว จึงเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบกับแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังรวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย จัดได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศเป็นหลัก นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ โดยมีความประสงค์ที่จะได้รับรู้หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมทั้งจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นและไม่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนอาศัยหรือคุ้นเคย ซึ่งอาจสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติหรือเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเดิม (ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์ และคณะ. 2547: หน้า 2)

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสวยงาม สมบูรณ์ และมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลหลายแห่งที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติทะเลบัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา บางแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ทางประวัติศาสตร์ เช่น อุทยานแห่งชาติตะรุเตาซึ่งในอดีตเคยเป็นที่คุมขังนักโทษ แต่ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทำให้แหล่งท่องเที่ยวข้างต้นต้องรับนักท่องเที่ยวปริมาณมากทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้น จังหวัดสตูลจึงมีนโยบายที่จะหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อเป็นการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษแหล่งท่องเที่ยวนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูลอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล รวมถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาข้อมูล เอกสารทางด้านวิชาการ หลักฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แผนและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบไปด้วย แหล่งธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ขอบเขตทางด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประชาชนในท้องถิ่น กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น

3. ขอบเขตทางด้านสถานที่

แหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล หมู่ที่ 10 ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล และหมู่ที่ 1 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลที่เดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่การหารายได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพักผ่อน
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยไม่ทำลายและช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว
3. การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรที่ใช้ในการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นการจัดการที่มีการอนุรักษ์ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด หมายถึง พื้นที่ป่าที่มีการอนุรักษ์พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์บริเวณเทือกเขาบรรทัดที่อยู่ในจังหวัดสตูล
5. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโดยใช้แบบประเมินแหล่งท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าทางทฤษฎีและแนวคิด ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
4. สภาพพื้นที่
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากกระแสของการตระหนักถึงการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลก ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ให้ผู้ชมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จึงเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ใหม่ๆ และมีการเดินทางอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ sustainable tourism มีบทบาทสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมระหว่าง ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการการท่องเที่ยวยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ที่สำคัญได้แก่ “nature tourism” หรือ “biotourism” หรือ “green tourism” แทน ecotourism ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5) หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ ธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542: 2-51) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์

เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ข้อแพร่ ทินพวรรณ (2544: 7) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและมีการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2538) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศ แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้นและจะไม่ทำลายหรือทำให้เสื่อมโทรม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้สภาพต่าง ๆ ชุมชนจะได้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเน้นให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจแทนที่จะไปเสริมแต่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

เซบาลอส-ลาซคูเรน (Ceballos-Lascurain. 1988) แห่งสภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (Internation Union for the Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

บู (Boo. 1991) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

วู้ด (ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา.2541: 24; อ้างอิงจาก Wood.1991: 201) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง ความตั้งใจท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อศึกษาความเป็นไปของสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างระมัดระวังที่จะไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศและทำให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เฟนเนลล์ (Fennell. 1999: 43) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความยั่งยืนรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ มุ่งเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้ธรรมชาติ มีการจัดการที่ให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติต่ำที่สุด ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง มีการดูแลโดยคนในท้องถิ่น ทั้งในด้านการควบคุมดูแล ด้านผลประโยชน์และขนาดของการท่องเที่ยว

The Australian Department of Tourism (1994: 17) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 ข: 2-4) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ดังนี้

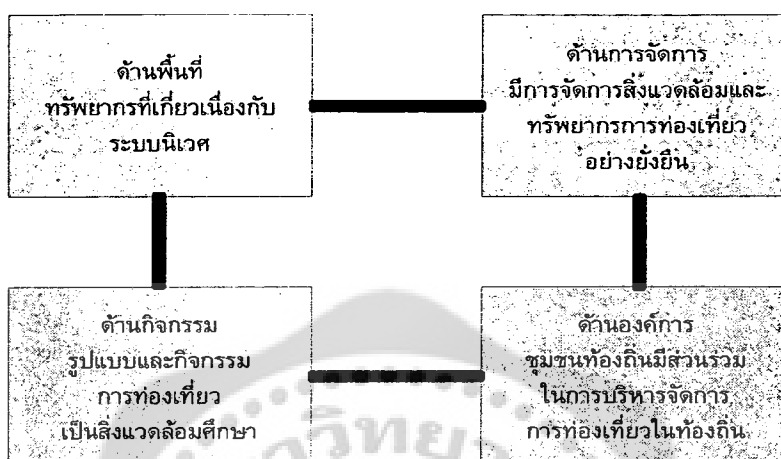
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Ecosystem) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism) เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับผลประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2 - 4) ได้กำหนดไว้ 4 ประการ เป็นแนวทางในการทำการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2) แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. หน้า 2.

1.3 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540:1-10) ได้กล่าวถึงหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยมีการให้การศึกษา ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแข็งขันเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ที่ได้หมายความถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา จัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้ว ท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

วรรณพร วณิชชานุกร (2540: 13) ได้สรุปหลักการดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวแก่ทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น และรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่ง ควรย้อนกลับไปสู่การอนุรักษ์
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว ควรเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมกันนี้ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมต่อสถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือจัดการใด ๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยว ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจ และกิจกรรมในท้องถิ่นไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดการไหลออกของรายได้ไปต่างประเทศ
5. ในการวางแผน การตัดสินใจดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยให้บุคคลภายนอกมาเป็นผู้ตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะการพัฒนาจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยั่งยืน การทำธุรกิจโดยมุ่งกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานตัวเอง เพราะบริษัทท่องเที่ยวจะสามารถทำกำไรจากการท่องเที่ยวได้ยาวนานเท่านั้น หากมีการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม มีมาตรการที่มีความรู้ในเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนก่อนเดินทางไปเหล่านี้ เป็นต้น
7. ต้องมีการจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่เกินความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และชุมชนท้องถิ่น

1.4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อีอาร์เอ็ม มิทเชลล์ แม็ค คอตเตอร์ (ERM Mitchell Mc.Cotter.1995: 91) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบผจญภัยส่วนตัว หรือ Frontier Ecotourism เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนตัวหรือกลุ่มเล็กๆ คือ ไม่เกิน 10 คน และใช้ยานพาหนะแบบไม่มีเครื่องยนต์ (เช่น การเดินหรือการล่องเรือ) ในการท่องเที่ยวไปในพื้นที่ธรรมชาติที่ห่างไกลและมีคนไปน้อย โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวพวกนี้จะพึ่งพาตนเองสูงมาก มีการพึ่งบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกน้อย ชอบสิ่งท้าทายและอาศัยความรู้ความชำนาญในการเอาตัวรอด ตัวอย่าง เช่น การเดินป่า-เขา การล่องแพและการล่องเรือ (Kayaking)

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกลุ่มเล็ก หรือ Small Group Ecotourism เป็นรูปแบบที่เป็นส่วนตัวหรือกลุ่มเล็ก (คือประมาณ 15 คนหรือน้อยกว่า) แต่มักจะใชยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์ (เช่น รถขับเคลื่อน 4 ล้อ หรือ เรือยนต์ขนาดเล็ก) ในการท่องเที่ยวไปในทางที่คนส่วนใหญ่ไม่ไป รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้ นักท่องเที่ยวชอบการทำนาย และการพึ่งพาตนเองสูงพอสมควร แต่ก็เหมาะกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่มีหลายอายุแตกต่างกัน ซึ่งไม่ค่อยจำเป็นต้องการความรู้ความสามารถพิเศษในการเอาตัวรอดสูงเหมือนแบบแรก ตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มนี้ เช่น การขี่จักรยาน ทัวร์ป่า และทัวร์ขับเคลื่อน 4 ล้อ

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบกลุ่มใหญ่ หรือ Popular Ecotourism เป็นรูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยานพาหนะ เช่น รถบัส เรือขนาดใหญ่ ว่าจะจุผู้โดยสารได้มากขนาดไหน มีความต้องการในการพึ่งตนเองน้อย และไม่ค่อยชอบการทำนาย แต่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการมาก (เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาหาร เครื่องดื่ม และห้องน้ำ) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้รวมความหลากหลายของนักท่องเที่ยวทั้งอายุและสมรรถภาพทางร่างกาย

นอกจากนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยนั้นยังจำแนกตามกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ (สรณะ ฉายประเสริฐ, 2529)

1. การจัดการท่องเที่ยวเดินป่า (Hiking) การจัดการท่องเที่ยวที่เข้าไปชื่นชมธรรมชาติ ป่าเขา ถ้ำ น้ำตก โดยจัดเดินเท้า นั่งช้างเดินป่า พักแรมตามบ้านชาวเขา รีสอร์ท และบ้านรับรอง ป่าไม้ โรงแรม

2. การเดินป่าและดูนก แมลง (Bird watching) การท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติของป่า มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมนกและแมลง การพักแรมแคมป์ บ้านรับรองอุทยาน โรงแรม และ รีสอร์ท

3. แคนูทัวร์ (Kanue Padding) การจัดน้ำเที่ยวโดยใช้แคนูหรือคยัค พายเลาะไปตามธารน้ำ ป่าโกงกาง ลอดถ้ำ เลียบเชิงเขา พักแรมตามรีสอร์ท และโรงแรม

4. ทัวร์ดำน้ำ (Diving) เป็นการจัดน้ำเที่ยวให้นักดำน้ำได้ลงไปท่องเที่ยวตามแนวปะการังตามเกาะต่าง ๆ พักแรมในเรือท่องเที่ยว แคมป์ บ้านรับรองอุทยาน รีสอร์ท และโรงแรม

5. เรือใบท่องเที่ยวทะเล (Sailing) เป็นการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสามารถเดินทางด้วยเรือใบ ท่องไปตามอ่าว ปลายหมู่เกาะต่างๆ พักแรมในเรือ โรงแรม และรีสอร์ท

6. จักรยานท่องเที่ยว (Biking) การเดินทางโดยขี่จักรยานท่องเที่ยวเข้าไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยาน และโบราณสถาน เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าไปได้ใกล้ชิดแหล่งท่องเที่ยวพักแรม บ้านพักอุทยาน โรงแรม และรีสอร์ท

7. ประวัติศาสตร์และโบราณคดีสัญจร (วรรณคดีสัญจร) (Historical Tour) การจัดการท่องเที่ยวไปตามแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี หลุมขุดค้นโบราณ บางครั้งมีการจัดน้ำเที่ยวไปตามเส้นทางวรรณคดีสัญจร เส้นทางอารยธรรม การพักแรมบ้านพักรับรอง รีสอร์ท และโรงแรม

8. เกษตรสัญจร (Agricultural Tour) การจัดทำเที่ยวชมสถานที่ทำการเกษตรกรรมแหล่งทำสวนผลไม้ แหล่งปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ แหล่งทำฟาร์ม รับฟังการอธิบายถึงปัญหาและความสำเร็จในอาชีพ บางครั้งแวะรับประทานอาหารในสถานที่นั้น การพักแรม มีทั้งบ้านเกษตรกร (Home Stay/Farm Stay) โรงแรม และรีสอร์ท

2. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดรธรณี (2545:93) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545:95) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรทางท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพโดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด

Cleverdon และ WTO (1999:5 อ้างอิง สรัสวดี อาสาสรรพกิจ.2542:10) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ขอบเขตการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกส่วนของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้ นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดไว้ได้ ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด

2.2 หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (เกตุศิริ เจริญวิศาล และ อำพร วิริยโกศล. 2542:30-31 คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา ฐิติสภา:2541)

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resource sustainable) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและแนวทางในการทำธุรกิจระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย (Reducing overconsumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาและการส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติและการ พัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting local economies) โดยที่ได้พิจารณาด้านราคาและคุณค่าของแวดล้อมไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยัง ป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving local communities) ซึ่ง จะไม่เพียงพอแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังจะช่วยยกระดับคุณภาพ การจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชากรท้องถิ่น องค์กร และ สถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting stakeholders and the public) มีความจำเป็นในอันที่จะร่วมงานกันไปใน ทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับของการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างข้อมูล (Marketing tourism responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking research) จำเป็น ต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

2.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ทำให้องค์การ สหประชาชาติภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) จึงได้เสนอ “แผนปฏิบัติการ 21:แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน(Agenda : program of Action for Sustainable Development) ต่อที่ประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาหรือ การประชุม Earth Summit เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2535 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล แผนปฏิบัติการ 21 นี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินไปด้วยกัน เพื่อให้การพัฒนาแต่ละด้านเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในระยะยาวและเกิดสมดุลระหว่างกัน ทั้งนี้การท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจมาก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

จากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เองทำให้นักคิดและนักพัฒนาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดแนวคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Substation Tourism Development)

นอกจากนี้ในการประชุม GLOB'90 หรือ การประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนไว้ว่า "การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพพร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย"

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539:12) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการวางแผนการพัฒนา และดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ และรักษามาตรฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยาวนานที่สุด จากความหมายนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยพิจารณาในองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำตามความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

นอกจากองค์ประกอบหลัก 4 ประการแล้ว ยังมีลักษณะสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีก 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจัง ก่อนการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป
2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (local participation) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว (scale of tourism development) ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (carrying capacity) ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

4. การใช้วัสดุและผลิตผลจากท้องถิ่น (local product) ควรสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการก่อสร้าง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่างๆของคนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

5. การกระจายรายได้ (income distribution) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะนำรายได้เข้าท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน

6. การจ้างงาน (employment) คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่นควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความสนใจและได้รับผลตอบแทนสูง

นอกจากนี้จากการรวบรวมความคิดเห็นของนักวิชาการต่างประเทศหลายท่านพบว่าได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ดังนี้

บาร์บิเยร์ (Barbier.1987: 104) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของระบบ 3 ระบบด้วยกัน คือ ระบบทางชีววิทยา ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยแต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมาย

เพียซ และคณะ (Pearce; et al. 1990: 659) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ไม่ทำลายคุณภาพของสิ่งแวดล้อมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับที่สูงที่สุด ภายใต้ข้อจำกัดที่ต้องมีการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

ฮาดี และ เทอร์เรนซ์ (Hardi; & Terrence.1997: 8) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวความคิดที่มีความจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของมนุษยชาติ รวมทั้งการบำรุงรักษา การพัฒนาปรับปรุง ทั้งด้านมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาวะที่ดี ทั้งนี้ การพัฒนาทั้งด้านมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

3.1 ความหมายของศักยภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1095) ได้ให้ความหมายของศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝงอำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

จุฑามาศ ไชยศรี (2536: 32 – 33) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ที่นำมาเป็นตัวบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.) ปัจจัยจุดจูงใจหลักของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาความสำคัญของสถานที่ตั้ง และลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต่อความต้องการ นักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการทางด้านความสงบ ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยจุดจูงใจหลักแบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1.1) ปัจจัยจุดจูงใจด้านธรรมชาติ (Natural assets) ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่า ไม้ น้ำตก เป็นต้น

1.2) ปัจจัยจุดจูงใจทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical and Religious assets) ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ เป็นต้น

1.3) ปัจจัยจุดจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary) ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การดำเนินชีวิต เป็นต้น

2.) ปัจจัยประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความปลอดภัยธรรมชาติและเมือง

3.) ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านที่พัก และอาหารแก่นักท่องเที่ยว การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบันเทิง และร้านค้าของที่ระลึก

4.) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พิจารณาโครงข่ายการคมนาคม ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวก บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า การกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

วิคทอเรีย นิวเฟลด์ท์ (Victoria Neufeldt, 1990: 460) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังหรืออำนาจที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งสามารถดึงออกมาใช้ หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจากสิ่งภายนอก

3.2 เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้ทำการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศมีการจัดการที่ยั่งยืน ตลอดจนมุ่งเน้นให้การส่งเสริมด้านการศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจึงได้กำหนดเกณฑ์เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเบื้องต้นไว้ ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540: 3-12, 3-14)

1.) ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่เหมาะสม มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น และความดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้มีความสำคัญที่ต่างกันในแต่ละปัจจัยดังนี้

1.1) ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวโดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือเป็นแหล่งที่สภาพธรรมชาติถูกดัดแปลง ตกแต่งบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้เป็นหลัก หรือเป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยการ

ผสมผสาน จำลองหรือดัดแปลงใหม่ โดยไม่มีลักษณะเป็นระบบนิเวศที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่มีค่าต่อความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยลงตามลำดับ

1.2) องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ พิจารณาความสำคัญ ของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ ความหลากหลายความสัมพันธ์ที่เป็นระบบในพื้นที่ ความโดดเด่นด้านศักยภาพ คือ มีความโดดเด่นมากหรือมีความโดดเด่นลดลงตามลำดับ มีองค์ประกอบด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ผสมผสาน หรือเพิ่มความดึงดูดใจ มากน้อยเพียงไร

2.) ศักยภาพของการจัดการ พิจารณาจากสภาพการจัดการในปัจจุบันว่าอยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยเพียงใด การพิจารณาการจัดการนี้ จะบ่งชี้ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้นได้ ศักยภาพการจัดการประกอบด้วย

2.1) มีการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมพิจารณาจากรูปแบบการจัดสื่อความหมาย กิจกรรมด้านการศึกษาที่มีลักษณะของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

2.2) การจัดการป้องกันและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวพิจารณาจากการมีการรักษา และคุ้มครอง

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) ได้จัดทำคู่มือ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับ ความเร่งด่วนในการพัฒนา โดยใช้หลักเกณฑ์สำคัญ 2 เกณฑ์ คือ

1.) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1) ความมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปโดยพิจารณาถึง การเป็นที่รู้จักของชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค จังหวัด และประเทศ

1.2) เอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึง ความเป็นเอกลักษณ์ ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าทางโบราณคดี คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ

1.3) สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ โดยพิจารณาถึงการสร้างเสริมรายได้ให้กับ ชุมชน อำเภอ จังหวัด และประเทศ

1.4) สร้างเสริมความสามัคคี ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการดำรงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเภทแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

1.5) สร้างความเจริญให้กับชุมชน ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยพิจารณาถึงการมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ

1.6) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาถึง ความเป็นธรรมชาติ การรักษา การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ

1.7) การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาถึง การดูแล รักษา ทำนุบำรุง การบูรณะเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

1.8) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพิจารณาถึง วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การแต่งกาย ภาษา การเล่นการแสดง และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ให้ได้รับการดูแลรักษา

1.9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึง การเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์

1.10) เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ นันทนาการแก่ชุมชน โดยพิจารณาถึงระดับการให้บริการจากท้องถิ่น ขึ้นไปจนถึงระดับประเทศ และนานาชาติ

2.) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจัดอันดับความเสื่อมโทรม

2.1) ด้านกายภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

2.1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก โดยพิจารณาถึง ความชำรุด เหมาะสม
ทุกฤดูกาล

2.1.2) เส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึง ความชำรุด ความเพียงพอของเส้นทาง ที่เข้าชมภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3) ป้ายสื่อความหมาย โดยพิจารณาถึง ความเพียงพอ ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว

2.2) ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

2.2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2.2.2) ห้องน้ำ ห้องสุขา

2.2.3) ที่จอดรถ

2.2.4) ร้านอาหาร – ร้านขายของที่ระลึก

2.2.5) ที่พัก

2.2.6) ระบบไฟฟ้า

2.2.7) ระบบน้ำประปา

2.2.8) โทรคมนาคม

2.3) คุณค่าของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.3.1) ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2.3.2) ความสุนทรีย์และความสวยงามของธรรมชาติ

2.3.3) สิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

2.3.4) คุณค่าทางประวัติศาสตร์

2.3.5) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.6) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้

2.4) ผลกระทบเศรษฐกิจ สังคม

2.4.1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพของชุมชน โดยพิจารณาถึงคนส่วนใหญ่ เปลี่ยนอาชีพหลักไปสู่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.4.2) ผลกระทบต่อรายได้ชุมชน โดยพิจารณาถึง ความไม่แน่นอนของ รายได้ชุมชน รายได้ลดลง

2.4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยพิจารณาถึง ปัญหาอาชญากรรม ค่าครองชีพ เพศพาณิชย์

2.4.4) ความขัดแย้งของชุมชนในสังคม โดยพิจารณาถึง การแก่งแย่ง การทะเลาะวิวาท

2.4.5) การทำลายจิตสำนึกชุมชน โดยพิจารณาถึง ความเห็นแก่ตัว การขาดความร่วมมือของชุมชน

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2548: 5-1) กำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของพื้นที่ โดยยึดตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.) การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

3.1) การสร้างจิตสำนึก หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ สนใจ ใส่ใจ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

3.2) การให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อประชาชน หรือชุมชนนั้น รวมทั้งการกระจายได้ หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

3.3 วิธีการศึกษาศักยภาพด้วย SWOT

3.3.1 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการหรือเครื่องมือสำหรับการวางแผนที่รู้จักและใช้กันแพร่หลาย ในด้านการท่องเที่ยวนิยมใช้วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

คำจำกัดความของ SWOT

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร (2542 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน หรือการดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน หรือการดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานขององค์กร

Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร เป็นปัญหาต่อองค์กร

3.3.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการวิเคราะห์ SWOT

ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส (SWOT Analysis) นั้นต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คุณลักษณะ 4 ด้าน ซึ่ง อุไรวรรณ ไทรชมพู. (จารุณี กลิ่นดีปลี อ้างอิงจาก อุไรวรรณ ไทรชมพู. 2548: 28) กล่าวไว้ดังนี้

1.) ด้านพื้นที่ คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์โบราณ วัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความยากง่ายในการเข้าถึง เช่นสภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.) ด้านการจัดการ คือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ (Over Carrying Capacity) การจัดการควบคุมกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่

3.) ด้านกิจกรรม คือความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4.) ด้านการมีส่วนร่วม คือ องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

3.3.3 เครื่องมือรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ SWOT

เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ SWOT นั้นผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือดังนี้

1.) ตารางตรวจสอบทรัพยากร (Resource audit)

ตารางตรวจสอบทรัพยากรเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนามของ กอดเฟรย์ เคอร์รี่ (Godfrey Kerry) และคลาก แจ็คกี้ (Clarke Jackie) ซึ่งมีองค์ประกอบจำนวน 8 ตาราง (Godfrey Kerry; & Clarke Jackie. 2000: 83-88) ดังนี้

ตาราง 1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ ติดต่อ
1.1 ภูมิทัศน์และ ภูมิอากาศ							
1.2 พืช							
1.3 สัตว์							
1.4 น้ำ							

ตาราง 2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

ทรัพยากร วัฒนธรรม	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ ติดต่อ
2.1 มรดก วัฒนธรรม							
2.2 มรดกด้าน ศาสนา							
2.3 ศิลปชาติพันธุ์							

ตาราง 3 รายการทรัพยากร ด้านมหกรรม ปรากฏการณ์สำคัญ

ทรัพยากร มหกรรม ปรากฏการณ์	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
3.1 งาน มหกรรม							
3.2 งานกีฬา							
3.3 งานแสดง สินค้าธุรกิจ							
3.4 งานแสดง อื่น ๆ							

ตาราง 4 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม

ทรัพยากร กิจกรรม	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
4.1 นันทนาการ							
4.2 บริการ							
4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก							

ตาราง 5 รายการทรัพยากรด้านบริการ

ทรัพยากร บริการ	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	การ เข้าถึง	ผู้ใช้ ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
5.1 การขนส่ง							
5.2 ที่พักแรม							
5.3 การต้อนรับ							
5.4 บริการอื่นๆ							

ตาราง 6 รายการงานมหกรรมและเหตุการณ์สำคัญในรอบปี

มหกรรมและ เหตุการณ์	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.

ตาราง 7 การประเมินคุณสมบัติ ความโดดเด่น และอำนาจดึงดูดใจ

ลักษณะของ ทรัพยากร	คุณภาพ	ความโดดเด่นเมื่อเทียบกับ ที่อื่น	จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว
7.1. ธรรมชาติ			
7.2. วัฒนธรรม			
7.3. มหกรรม			
7.4. กิจกรรม			
7.5. บริการ			

ตาราง 8 การจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว

ลักษณะทรัพยากร	คุณสมบัติ ความโดดเด่น	ลูกค้าสำคัญ	โอกาส ในการพัฒนา	อุปสรรค ต่อการพัฒนา	อันดับ
8.1 ธรรมชาติ					
8.2 วัฒนธรรม					
8.3 มหกรรม					
8.4 กิจกรรม					
8.5 บริการ					

2.) การสัมภาษณ์ผู้นำหลัก

การสัมภาษณ์ผู้นำหลักเป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลจากบุคคลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์ในเบื้องต้น เป็นลักษณะการซักถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าความเป็นมาและสิ่งที่ยากเล่าก่อน ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะตั้งคำถามตามเรื่องที่กำลังเล่า เพื่อให้เรื่องขยายความมากขึ้นและลงลึกในรายละเอียด จากนั้นจึงใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือนำทางการสัมภาษณ์ ลักษณะเช่นนี้ช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ติดตามเรื่องการสัมภาษณ์และเห็นภาพรวมได้ (นันทิยา หุตาวัตร และ ณรงค์ หุตาวัตร. 2542 : 70)

4. สภาพของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

สภาพทั่วไปของจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดด้านตะวันตกของประเทศ ทางฝั่งทะเลอันดามัน แห่งมหาสมุทรอินเดีย เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ตามพิกัดของแผนที่ ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 6 องศา 37 ลิปดา 15 ฟลิปดา ลองจิจูดที่ 100 องศา 4 ลิปดา 10 ฟลิปดา ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางรถยนต์ 973 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 2,478.98 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,549,361 ไร่ ใหญ่เป็นอันดับที่ 60 ของประเทศ จังหวัดสงขลาซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน ใหญ่กว่าจังหวัดสตูล 2.98 เท่า จังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกับจังหวัดสตูล ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา กับ ชัยนาท สตูลที่พื้นที่ส่วนที่เป็นเกาะประมาณ 105 เกาะ ชายฝั่งทะเลยาว 144.80 กิโลเมตร

ความหมายของจังหวัดสตูล

คำว่า “สตูล” มาจากคำในภาษามลายูว่า สโตย แปลว่า กระท้อน ซึ่งเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่ขึ้นอยู่ชุกชุมในพื้นที่เมืองสตูล ต่อมาได้รับการตั้งสมญานามเป็นภาษามลายูว่า “นครีลโดยมาบังสการา”

หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า สตุลเมืองแห่งพระสมุทรวทวา ดังนั้น ตราพระสมุทรวทวาจึงกลายเป็นตรา หรือสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสตุลตราบเท่าทุกวันนี้

คำขวัญประจำจังหวัดสตุล

“สตุล สะอาด สงบ ธรรมชาติบริสุทธิ์”

ตราประจำจังหวัดสตุล

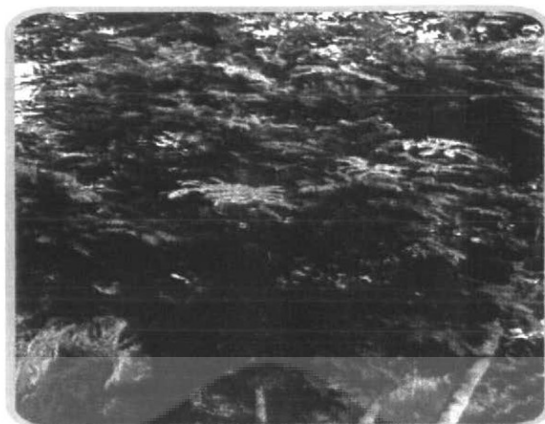

ภาพประกอบ 2 ตราประจำจังหวัดสตุล

ที่มา: บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2548). รวมเรื่องเมืองสตุล. หน้า 54.

พระสมุทรวทวา เป็นตราประจำจังหวัดสตุล ลักษณะเป็นรูปวงกลม มีพระสมุทรวทวารักษ์ประทับบนแท่นศิลาอาสน์กลางทะเล มือขวาทรงดาบ มือซ้ายชูขึ้นเสมอทรวงอก เบื้องหลังมีดวงอาทิตย์ไพล่เกินครึ่งดวง เหนือระดับน้ำทะเล พร้อมรังสี 10 แฉก แสดงถึงความรุ่งเรืองสว่างไสว เหนือดวงอาทิตย์ ด้านหลังของเทวดา มีรูปดอกบัวตูม แสดงถึงปัญญา

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ภาพประกอบ 3 ต้นไม้ประจำจังหวัดสตูล

ที่มา: บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2548). รวมเรื่องเมืองสตูล. หน้า 55.

ต้นหมากพลูตักแตน หรือต้นกระซิก หรือครี, สรี มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Dalbergia Parviflora* Roxb อยู่ในวงศ์ Papilionaceae หรือชื่อเรียกสามัญว่า Black-wood เป็นไม้ยืนต้น เปลือกมีสีเทา เรือนยอดมีลักษณะไม่แน่นอน ใบมีลักษณะเป็นใบประกอบ แบบขนนก ใบย่อยเรียบ สลับกันบนก้านใบ ดอกมีขนาดเล็ก กลิ่นหอม ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ผลเป็นฝักแบน ขอบฝักบาง คล้ายมิด มีเมล็ดรูปไต เรียงเม็ดตามขอบของฝัก ขยายพันธุ์โดยเมล็ด เจริญเติบโตได้ดีในที่กลางแจ้ง ขึ้นได้ในที่ดินทุกชนิด

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ภาพประกอบ 4 ดอกไม้ประจำจังหวัดสตูล

ที่มา: บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, (2548): รวมเรื่องเมืองสตูล: หน้า 57.

ดอกกาหลง มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Bauhinia A ucinatalinn* อยู่ในวงศ์ Legumi Nosan ชื่อสามัญคือ Orchid tree เป็นไม้ทรงพุ่ม สูงได้ถึง 3 เมตร กิ่งค่อนข้างอ่อนเปราะ ใบเป็นใบเดี่ยว รูปมน ปลายใบแยกเป็น 2 แฉก ปลายใบแหลม ตามใบมีขนนุ่มปกคลุม ขนาดใบกว้างถึง 13 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. มีขนประปราย ออกดอกเป็นช่อ ตามด้านข้างหรือปลายกิ่ง ดอกมีสีขาว กลิ่นหอมอ่อน ๆ แต่ละช่อจะมี 3-10 ดอก กลีบดอกมี 5 กลีบ ช้อนหรือเบียดกัน เกสรตัวผู้มีสีขาว อับเรณูมีสีเหลืองสด ออกผลเป็นฝัก กาหลงเป็นพันธุ์ไม้ที่ปลูกง่าย ออกดอกตลอดปี

อาณาเขต

จังหวัดสตูลมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง และ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
ทิศใต้	จรดรัฐปะลิส กับ รัฐเกะห์ ของประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	จรดอำเภอรัตภูมิ กับ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จรดทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดสตูลทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นเนินเขาและภูเขาสลับซับซ้อน โดยมีเทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขานครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นทิวเขายาวพุ่งลงใต้ไปติดต่อกับทิวเขาสันกาลาคีรี พื้นที่ของจังหวัดค่อย ๆ ลาดเอียงลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ โดยมีที่ราบแคบ ๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเล ถัดจากที่ราบลงไปเป็นป่าชายเลนน้ำเค็มขึ้นถึง อุดมไปด้วยป่าเสมและป่าโกงกาง เป็นจังหวัดที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน คงมีแต่ลำน้ำสั้น ๆ ต้นน้ำเกิดจากภูเขาทางทิศเหนือ และทิศตะวันออกของจังหวัด ดังนั้นจึงมีพื้นที่ที่เป็นภูเขาประมาณร้อยละ 40.31 เป็นที่ราบหรือเนินร้อยละ 41.81 และเป็นที่เฉพาะน้ำท่วมร้อยละ 17.88 ดังมีรายละเอียดด้านพื้นที่ต่อไปนี้

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสตูลมีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร คืออากาศจะร้อนชื้น ฝนตกชุก มีฤดูกาล 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน และฤดูฝน ช่วงฤดูร้อนมีระยะสั้น เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม

จังหวัดสตูลได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดจากมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่พื้นแผ่นดินใหญ่ หอบไอน้ำเข้ามาปะทะกับทิวเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นทิวเขาที่กั้นทิศทางลม ลักษณะแนวเหนือใต้ ทำให้ฝนตกบริเวณพื้นที่ตามแนวภูเขา ซึ่งจะเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ดังนั้นฤดูฝนของจังหวัดสตูลขึ้นอยู่กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เป็นสำคัญ ครั้นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้ผ่านอ่าวไทย มาปะทะกับทิวเขานครศรีธรรมราช ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ทำให้จังหวัดสตูลฝนตกน้อยจึงเป็นช่วงฤดูร้อน

การปกครอง

1. การปกครองส่วนภูมิภาค

จังหวัดสตูลแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 36 ตำบล 274 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอมีดังนี้ อำเภอเมืองสตูล อำเภอละงู อำเภอกวนกาหลง อำเภอทุ่งหว้า อำเภอกวนโดน อำเภอท่าแพ และอำเภอมะนัง

อำเภอเมืองสตูล มี 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลพิมาน ตำบลคลองขุด ตำบลบ้านควน ตำบลฉลุง ตำบลเกตรี ตำบลควนโพธิ์ ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลเจ็บบิลัง ตำบลตำมะลัง ตำบลตันหยงโป ตำบลควนขัน และตำบลปูลู

อำเภอละงู มี 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลกำแพง ตำบลละงู ตำบลเขาขาว ตำบลปากน้ำ ตำบลแหลมสน และตำบลน้ำผุด

อำเภอกวนกาหลง มี 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลกวนกาหลง ตำบลทุ่งนุ้ย และตำบลอุไไฉริญ

อำเภอทุ่งหว้า มี 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งหว้า ตำบลนาทอน ตำบลขนคลาน ตำบลทุ่งบุหลัง และตำบลป่าแกบ่อหิน

อำเภอควนโดน มี 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลควนโดน ตำบลควนสตอ ตำบลย่านซื่อ และตำบลวังประจัน

อำเภอท่าแพ มี 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าแพ ตำบลท่าเรือ ตำบลแปะระ และตำบลสาคร

อำเภอมะนัง มี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลนิคมพัฒนา และตำบลปาล์มพัฒนา

2. การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสตูลจัดระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล 1 แห่ง
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 36 แห่ง
- 3) เทศบาล จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองสตูล เทศบาลตำบลฉลุง เทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง เทศบาลตำบลกำแพง เทศบาลตำบลทุ่งหว้า และเทศบาลตำบลควนโดน

สภาพสังคม

จังหวัดสตูลมีสภาพสังคมแบบผสมผสานวัฒนธรรม ระหว่างผู้คนสองศาสนาหรือต่างวัฒนธรรม แต่อาศัยอยู่ร่วมกันแบบผสมกลมกลืน ประชากรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 76 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนที่เหลือร้อยละ 23 นับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอื่นไม่เกินร้อยละ 1 มีชาวพื้นเมืองอาศัยอยู่ตามเกาะเรียกว่า ชาวเล หรือชาวน้ำ ประมาณ 1,300 คน ได้แก่ ที่เกาะหลีเป๊ะของหมู่เกาะอาดังและอีกกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่เกาะบูโหลน นอกจากนั้นบริเวณป่าเขา ด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือของจังหวัด ยังมีชนกลุ่มน้อยหรือ “พวกเงาะป่า” หรือ “นิกริโต” อาศัยอยู่จำนวนไม่แน่นอน ตกขาว 60-70 คน เร่ร้อนในท้องที่อำเภอควนโดน ควนกาหลง ละงู ทุ่งหว้าและอำเภอมะนัง บางครั้งก็อพยพเข้าเขตจังหวัดพัทลุง สงขลา และตรัง พวกเงาะป่าจัดเป็นคนเถื่อน เพราะไม่มีชื่อปรากฏในทะเบียนสำมะโนครัวแต่อย่างใด

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

อุทยานแห่งชาติตะรุเตา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมของนักท่องเที่ยวเนื่องจากมีความงามทั้งบนเกาะ และในน้ำ มีป่าอุดมสมบูรณ์เป็นที่อยู่ของสัตว์นานาชนิด มีกลุ่มปะการังหลากสีสวยสดจนเป็นที่กล่าวขวัญกันทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เนื่องจากในอดีตเคยเป็นที่คุมขังนักโทษ

อุทยานแห่งชาติทะเลบัน มีบึงน้ำขนาดใหญ่กลางหุบเขา รอบบึงมีต้นบากขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และเป็นที่อยู่ของเขียดว้ากจำนวนมาก ทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ และมีเงาะซาไกอาศัยอยู่

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกะเกตรา ที่มีพื้นที่อยู่ในจังหวัดสตูล และจังหวัดตรัง มีถ้ำสูงที่สวยงาม มีเกาะลิตีใหญ่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของนกนางแอ่น ส่วนเกาะเกะเกตรา เป็นที่อยู่อาศัยของนกนางแอ่นและเป็นเขตสัมปทานเก็บรังนก นอกจากนี้ยังมีหมู่เกาะบุโหลนเป็นเกาะที่มีน้ำใสสามารถมองเห็นปะการังได้น้ำ

ประวัติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ปัจจุบันเป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับพิเศษ หน้า 1 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2518 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 181 ลงวันที่ 4 กันยายน 2518 ครอบคลุมพื้นที่รอยต่อ 4 จังหวัด คือ จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา เนื้อที่ประมาณ 805,000 ไร่

ปี พ.ศ. 2522 ได้ประกาศเพิกถอนพื้นที่บางส่วนในท้องที่ ตำบลนิคมพัฒนา ตำบลทุ่งนุ้ย ตำบลควนกาหลง จังหวัดสตูล ให้แก่นิคมอุตสาหกรรมสร้างตนเองภาคใต้ จังหวัดสตูล เพื่อเป็นพื้นที่ทำกินราษฎร พื้นที่ 13,000 ไร่ ตามราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 30 - 31 เล่มที่ 94 ตอนที่ 78 ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2520

ปี พ.ศ. 2528 ได้ประกาศเพิกถอนพื้นที่บางส่วนและขยายถนนเพชรเกษม (ตรัง - สตูล) พื้นที่ 128 ไร่ 1 งาน 98 ตารางวา ตามราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 102 เล่ม 94 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2528

ปี พ.ศ. 2530 ได้ประกาศเพิกถอนพื้นที่บางส่วนในท้องที่ ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ให้กับกองทัพภาคที่ 4 เพื่อจัดตั้งกรมอาสาสมัครทหารพรานที่ 4154 ให้คุ้มครองพื้นที่และผลักดันมิให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าครอบครองอิทธิพลในพื้นที่บริเวณนี้ เนื้อที่ประมาณ 24 ไร่ ตามราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 41 เล่ม 104 ตอนที่ 578 วันที่ 30 ธันวาคม 2530

ปัจจุบันเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 791,847 ไร่ แต่อยู่ในจังหวัดสตูลประมาณ 202,500 ไร่

ที่ตั้ง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 7 องศา 10 ลิปดา ถึง 7 องศา 35 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 99 องศา 45 ลิปดา ถึง 100 องศา 05 ลิปดาตะวันออก โดยสำนักงานตั้งอยู่ที่บ้านนาหวง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง อยู่ทางหลวงหมายเลข 4 ช่วงถนนเพชรเกษม พัทลุง - ตรัง ห่างจากตัวเมืองประมาณ 27 กิโลเมตร และตัวเมืองตรัง 31 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ฯ ประมาณ 962 กิโลเมตร อาณาเขตควบคุมการปกครอง 61 หมู่บ้าน 18 ตำบล

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

ทิศใต้ ติดต่อ อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า อำเภอกวนกาหลง อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน อำเภอดะโหนด อำเภอ
งหรา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันตก ติดต่อ อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ลักษณะภูมิประเทศ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ตั้งอยู่บนเทือกเขาบรรทัดวางตัวในแนวเหนือ - ใต้ แบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งตะวันออก มีจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ฝั่งตะวันตก มีจังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล พื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 100 - 1,350 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น มีพันธุ์ไม้ที่มีค่านานาชนิด โดยเฉพาะไม้วงศ์ ยาง เช่น ไม้ยาง และไม้ยางู ไม้หลุมพอ ไม้ตะเคียน ไม้ไข่เขียว ฯลฯ มีพันธุ์ไม้เล็ก ๆ ขึ้นปะปนเป็นไม้ พื้นล่าง ได้แก่ ต้นไผ่ ต้นระกำ หวายและเถาวัลย์ชนิดต่าง ๆ รวมไปถึง พืช อาหารสัตว์ เช่น กวาง เก้ง สมเสร็จ เสือ หมู ลิง ชะนี ค่างแว่นถิ่นใต้ ฯลฯ นกชนิดต่าง ๆ ทั้งเล็กและใหญ่ ตลอดจน สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและปลาน้ำจืดอีกมากมายหลายชนิด นอกจากนี้จะมีพันธุ์ไม้ที่มีค่า มากมาย สัตว์ป่าชุกชุมแล้ว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดยังเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญอีก หลายสายที่หล่อเลี้ยงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ และใกล้เคียงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เทือกเขาบรรทัด อีกทั้งยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของทะเลสาบสงขลา

ลักษณะภูมิอากาศ

เทือกเขาบรรทัดเป็นแนวแบ่งระหว่างภาคใต้ฝั่งตะวันออกและภาคใต้ฝั่งตะวันตก ทำให้ สภาพภูมิอากาศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด มีการผันแปรตามลักษณะพื้นที่โดย แบ่งออกเป็นทางทิศตะวันตกของสันเขา (จังหวัดตรังและจังหวัดสตูล) และทางทิศตะวันออกของ สันเขา (จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา)

ทางทิศตะวันตกของสันเขา ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฝนตกตั้งแต่ เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม ในช่วง เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนเป็นช่วงฤดูร้อน

ทางทิศตะวันออกของสันเขา ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดผ่านทะเล และน้ำฝนตกในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมและได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันที่พัด ผ่านมาทางใต้หรือประเทศมาเลเซีย ทำให้ด้านฝั่งตะวันออกมีปริมาณน้ำฝนมากในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคมและปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน

ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด มีสภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์มีภูเขาสลับซับซ้อนลักษณะของเทือกเขามีทั้งที่เป็นภูเขาหินแกรนิตและเขาหินปูน มีพันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เช่น ไม้ยาง ไม้หลุมพอง ไม้หมากพลุ ฯลฯ อุดมไปด้วยพืชสมุนไพรและพืชอาหารสัตว์ จึงทำให้มีสัตว์ป่านานาชนิดชุกชุม เช่น กวาง เก้ง เสือ หมี ค่าง ชะนี ฯลฯ นกชนิดต่าง ๆ เช่น นกเงือกปากย่น และไก่จุก ซึ่งเฉพาะในภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ตลอดจนสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและปลาน้ำจืดอีกหลายชนิด ยังพบว่ามีสัตว์ป่าสงวน 3 ชนิด สมเสร็จ เสี่ยงผา และแมวลายหินอ่อน

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

1. น้ำตกธารปลิว ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล เป็นน้ำตกหินปูนเกิดจากต้นน้ำบนภูเขา ลักษณะเป็นธารน้ำไหลออกจากถ้ำแล้วตกลงจากหน้าผาชั้นบนสู่แอ่งน้ำเบื้องล่างแล้วค่อย ๆ ไหลรวมกันเป็นสายน้ำ ความงามของน้ำตกคือชั้นน้ำตกที่ลดหลั่นลงมารวมรินด้วยป่าไม้ มีพรรณไม้นานาชนิด โดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะมีผู้คนมากเป็นพิเศษ

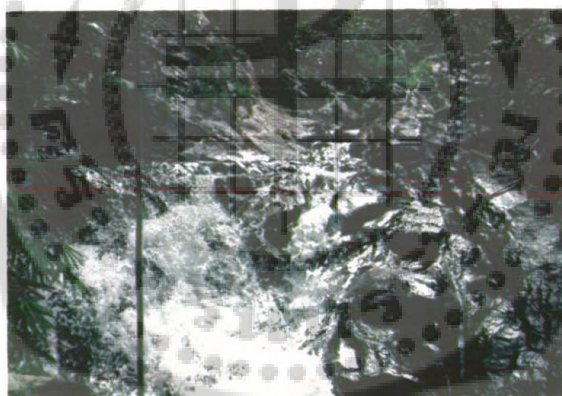
ภาพประกอบ 5 น้ำตกธารปลิว

2. น้ำตกวังสายทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลน้ำผุด อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นน้ำตกหินปูนมีน้ำไหลออกจากช่องเขาตกลงมาข้างล่างเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ ลดหลั่นลงมาจากชั้นบนถึงชั้นล่าง จากแคบข้างบนก็กว้างออกข้างล่าง เหมือนกลีบดอกบัวซ้อนกันเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นเดินเข้าไปมาได้ง่าย รอบ ๆ มีต้นไม้ใหญ่น้อย ช่วยให้บรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ถ้าโชคดียังพบกันชนพื้นเมืองของที่นี่คือ “เงาะป่า” ที่ยังมีให้พบเห็นแถบตอนเหนือของอำเภอละงู

ภาพประกอบ 6 น้ำตกวังสายทอง

3. น้ำตกดาวกระจาย ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เป็นน้ำตกขนาดใหญ่สูงที่สุดและมีความสวยงามที่สุดในจังหวัดสตูล ต้นน้ำของน้ำตกไหลลงมาจากยอดเขาของเทือกเขาบรรทัด ลักษณะเป็นหน้าผาสูงทำให้กระแสน้ำพุ่งลงมาแรงมาก เมื่อกระทบกับหินเบื้องล่าง กระแสน้ำแตกกระจายเป็นรัศมีเหมือนดวงดาว

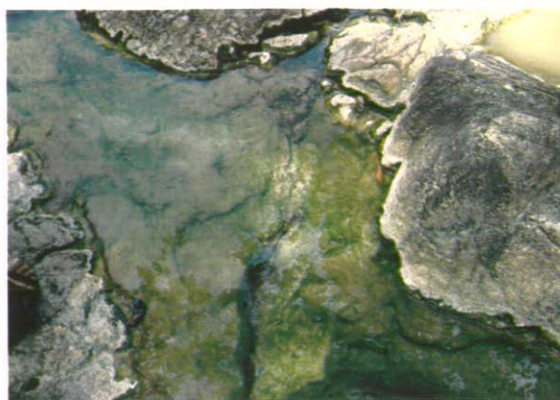

ภาพประกอบ 7 น้ำตกดาวกระจาย

4. ค่ายหลุมพอ ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล เดิมเป็นที่พักของกลุ่มคอมมิวนิสต์ ลักษณะเด่น คือมีไม้หลุมพอ

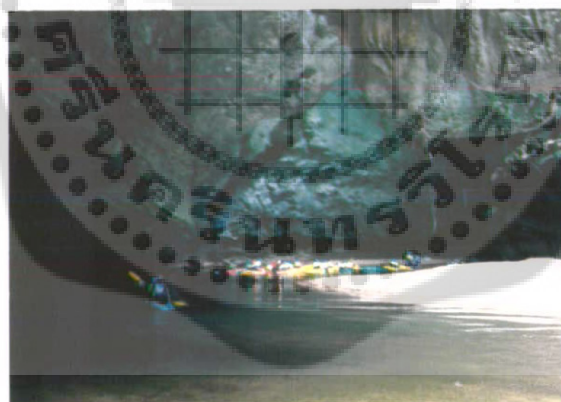
5. ถ้ำพุทไธ ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล บริเวณถ้ำเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปและเจ้าแม่กวนอิม มีสำนักสงฆ์

6. น้ำพุร้อน ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลควนกาหลง จังหวัดสตูล เป็นน้ำพุขนาดเล็กที่ผุดมาจากชอกหินใกล้ลำธารสาขาลองลำโลน แต่เป็นน้ำพุที่ยังไม่ได้พัฒนาพื้นที่รอบข้าง

ภาพประกอบ 9 น้ำพุร้อน

7. ถ้ำเจ็ดคด (ถ้ำสัตตะคูหา) ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นถ้ำขนาดใหญ่มาก มีคลองวังน้อยไหลทะลุผ่านเข้าไปในภูเขาตุง ถูแสงน้ำลด ภายในถ้ำงดงามไปด้วยหินงอกหินย้อยหลายรูปทรง และมีโถงมีหลืบถึง 7 ห้องจึงเป็นที่มาของชื่อถ้ำ นอกจากนี้ยังมีหาดทรายเป็นแห่ง ๆ ผนังถ้ำบางตอนมีช่องทะลุแสงลอดผ่านได้ มีค้างคาวอาศัยอยู่ชุกชุมมาก

ภาพประกอบ 10 ถ้ำเจ็ดคด

8. ถ้ำระฆังทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ บรรยากาศสงบราบรื่น

ภาพประกอบ 11 ถ้ำระฆังทอง

9. ถ้ำโกบ หรือถ้ำยาว ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นถ้ำที่สวยงาม มีหินย้อยและลำธารไหลตลอดปี

ภาพประกอบ 12 ถ้ำโกบ

10. ถ้ำภูผาเพชร ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นถ้ำที่มีความสวยงาม ลักษณะภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อย เมื่อส่องไฟไปดูที่หินจะเห็นเป็นเกล็ดเพชร เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ใกล้ถ้ำยังมีน้ำตกวังไต้หนาน เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีสภาพธรรมชาติที่บริสุทธิ์ มีน้อยคนที่จะเข้าไปเที่ยว เนื่องจากต้องเดินเท้าเป็นระยะทางไกล แต่เหมาะที่จะพักค้างแรมกลางป่าเพื่อจะได้ซึมซับกลิ่นอายและความบริสุทธิ์ของป่าให้นาน ๆ

ภาพประกอบ 13 ถ้ำภูผาเพชร

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกิดศิริ เจริญวิศาล; และ อำพร วิริยโกศล (2542) ศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ผลการศึกษาพบว่า จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น กรมป่าไม้ กรมเจ้าท่า กรมศิลปากร กรมประมง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานตำรวจท่องเที่ยว หน่วยงานระดับจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ดังนั้นอุทยานแห่งชาติควรปรับเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ประสานงานที่สร้างความร่วมมือของกลุ่มบุคคลดังกล่าว และควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการให้เอกชนเข้ามาให้บริการบางอย่างแก่นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ แต่ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่อุทยานแห่งชาติจะต้องกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อมิให้เอกชนดำเนินธุรกิจในทางที่หากำไรจนขัดแย้งกับวัตถุประสงค์หลักของอุทยาน คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นิพล เชื้อเมืองพาน (2542) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาวนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาตามหลักการท่องเที่ยว พบว่า ภูชี้ฟ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น ด้านรูปร่างธรณีวิทยาและพืชพรรณโดยเฉพาะต้นเสี้ยวป่า และมีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ แต่ยังขาดกระบวนการการบริหารและจัดการ ยังไม่มีการจัดอบรมความรู้แก่คนในท้องถิ่นและภาคีผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีความพร้อมอย่างเหมาะสม ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางยังขาดและไม่ชัดเจน ไม่มีการแสดงสาธิต วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ไม่มีการมีส่วนร่วมในระดับตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการและการร่วมประเพณีผล มีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่านั้น จากผลการวิจัยสามารถแบ่งแนวทางตามกลุ่มประชากร คือนักท่องเที่ยวควรเน้นให้เข้าใจในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และภาคีผู้เกี่ยวข้องควรเน้นการให้บริการ ความเข้าใจในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รวมถึงผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างเหมาะสม ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาแก่ทุกกลุ่ม

ฉัตรชัย ดั่งจาด (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนริมคลองบางกอกน้อยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การเป็นสมาชิก กลุ่มชุมชนและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นครินทร์ ชัยแก้ว (2545) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่: พัฒนาการ รูปแบบการจัดการ และศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ นั้นมีการพัฒนาอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปี พ.ศ. 2520 - 2536 ที่นิเวศหน่วยงานจากทางภาครัฐเริ่มเข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม รวมถึงการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น และช่วงเริ่มส่งเสริมและพัฒนาแนวความคิด ปี พ.ศ. 2536 - 2544 ที่แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเริ่มได้รับความสนใจทั้งจากทางภาครัฐและเอกชน นำมาปฏิบัติใช้ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พบในพื้นที่จะมีอยู่ 2 รูปแบบหลัก ๆ คือ 1) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการสร้างตลาดการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวทัวร์ป่า และ 2) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการนำเสนอธรรมชาติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการสร้างตลาดการท่องเที่ยว นั้น อีกนัยหนึ่งก็คือรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวประเภททัวร์ป่าที่เป็นรูปแบบเก่าแก่ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พบเป็นส่วนใหญ่ของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน ส่วนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการนำเสนอธรรมชาติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นั้น เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ได้มีการพยายามปรับเปลี่ยนลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภททัวร์ป่าที่มีอยู่มาเสริมหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาใช้บรรจุเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนำเที่ยวเพื่อเป็นจุดขายในการดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่สนใจเฉพาะด้าน

นิมิตรพงศ์ เชาวนปรีชา (2545) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อย จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในบริเวณวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารของนักท่องเที่ยว และความเต็มใจในการบริจาคเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันพบว่า ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของนักท่องเที่ยวได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ภูมิสำเนาเดิม ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวท้องถิ่น นักท่องเที่ยวต่างถิ่น และความรู้

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

ชนชาติ ดันติเสรี (2546) ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 21 – 40 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท อยู่ในชุมชนไม่เกิน 20 ปี ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อยที่สุดจากสื่อโทรทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลาง และมีการยอมรับบทบาทของผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ของรัฐ/สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุด

ระดับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 64.0 มีการประเมินระดับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับสูง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การยอมรับบทบาทของกำนันในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การติดต่อประสานงานกับชุมชนภายนอก และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

ธีระศักดิ์ ลอยศักดิ์ (2546) ศึกษาการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนคลองบางเชือกหนัง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าคลองเชือกหนังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อรองรับตลาดการท่องเที่ยวทางน้ำที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งวัด โบราณสถาน รวมทั้งธรรมชาติและวิถีชีวิตที่น่าสนใจ ปัจจุบันเริ่มมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในพื้นที่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอองค์ประกอบหรือปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน โดยเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประการ คือ ปัจจัยด้านสภาพของพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทิศทางการพัฒนาตามนโยบายหรือกรอบการพัฒนาโดยรวม ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชนและปัจจัยด้านองค์การความร่วมมือในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับผลของการพัฒนาที่ส่งเสริมศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ให้มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ

ศิริวรรณ วัชรพงศ์ (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตล้าสตร์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การลงทุนและปฏิบัติงาน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในระดับสูง และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางนิเวศทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีความสำคัญต่อตัวแปรดังกล่าวในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตล้าสตร์ป่าแห่งนี้

จุฬาวดี จันท์เทวาลิขิต (2547) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร อำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง แต่ไม่แน่ใจกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง และจากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวและความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้างไม่แตกต่างกัน โดยให้ความเห็นเชิงบวกกับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง เช่น ทำให้มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น มีการจัดสร้างโรงกำจัดขยะและมีการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น และให้ความเห็นเชิงลบกับความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทกับการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อย ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกอบการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นในเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้างแตกต่างกัน โดยประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีความเห็นที่ไม่แน่ใจกับเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่เห็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนามากนัก ในขณะที่ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจเนื่องจากผู้ประกอบการมีรายได้มากขึ้น

ณชพงศ์ จันจุฬา (2548) ศึกษาศักยภาพของชุมชนเกาะศรีบอยาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำนาหาดปากแม่น้ำกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่แสดงถึงศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเกาะศรีบอยามี 7 ปัจจัย โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ปัจจัยด้านความสามารถของชุมชนในการจัดการด้วยตนเอง ปัจจัยด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการดำเนินกิจการการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความโดดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี ปัจจัยด้านพื้นที่ ปัจจัยด้านผู้นำ และปัจจัยด้านการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมชุมชนเกาะศรีบอยามีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี

ศักยภาพสูงสุดในปัจจัยด้านความโดดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นเด่นชัดแล้วว่าการที่ชุมชนเกาะศรีบอยาหรือชุมชนอื่นใดก็ตามจะทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนไว้ได้นั้น ต้องเริ่มต้นที่ตัวของชุมชนเองก่อน แล้วจึงใช้จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบต่าง ๆ สร้างความมั่นใจให้กับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

มณีวรรณ พุทธเสถียร (2548) ศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในอำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า

1. การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวพบแหล่งท่องเที่ยว 5 แหล่ง และงานเทศกาลประเพณี 3 งาน ดังนี้ ไทรงาม อนุสรณ์สถานวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย สวนไทยศิลป์ เทศกาลเที่ยวพิมาย เทศกาลแข่งเรือยาว งานฉลองและรำลึกวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป กลุ่มตัวอย่างประชากรมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา และประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลาง

3. ความต้องการเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอฟิมายเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย ไทรงาม อนุสรณ์สถานวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ และงานเทศกาลเที่ยวพิมาย

3.1 ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ประชาชนต้องการถนนลาดยาง ที่พักผ่อนสันทนาการท้องถิ่น ไฟฟ้าให้แสงสว่างในชุมชน การจัดเก็บขยะ พัฒนาศูนย์บริการท้องถิ่น สนับสนุนแรงงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมอีสาน และโครงการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชน

3.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = 0.05$ ยกเว้นภูมิลำเนา ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพบว่าประชาชนต้องการให้จัดการเรื่องความสะอาดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สํารวจข้อมูลทางด้านท่องเที่ยว
2. สร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยว
3. ศึกษาศักยภาพทางด้านแหล่งท่องเที่ยว
4. วิเคราะห์ SWOT
5. ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล
8. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สํารวจข้อมูลทางด้านท่องเที่ยว

1.1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศักยภาพ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากรายงานประจำปี แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ตำราเอกสารการท่องเที่ยว คู่มือการท่องเที่ยว แผ่นพับ นิตยสาร โดยเก็บรวบรวมจาก หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดสภาวิจัย หอสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2. ศึกษาจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ผู้วิจัยทำการวิจัย

2. สร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้สร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดโดยการกำหนดตำแหน่งบนแผนที่แหล่งท่องเที่ยวให้ใกล้เคียงกับแผนที่ตั้งจริงมากที่สุดมีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 นำเครื่องจีพีเอส ไปก่ดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2 จากนั้นนำพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวมากำหนดเส้นทาง

3.ศึกษาศักยภาพทางด้านแหล่งท่องเที่ยว

3.1.ผู้วิจัยสำรวจ Resource Audit ใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ เคอร์รี่ (Godfrey Kerry) และคลาก แจ็คกี้ (Clarke Jackie) เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลซึ่งองค์ประกอบ 8 ตารางดังนี้ 1)รายการทรัพยากรธรรมชาติ 2)รายการทรัพยากรวัฒนธรรม 3)รายการทรัพยากรด้านมหรหรรรม ปรากฏการณ์สำคัญ 4)รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม 5)รายการทรัพยากรด้านบริการ 6)รายการงานมหรหรรรมและเหตุการณ์สำคัญในรอบปี 7)การประเมินคุณสมบัติ ความโดดเด่น และอำนาจดึงดูดใจ 8)การจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว

3.1.1 นำแบบตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด

3.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

3.2 ใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ตามแบบประเมินของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยแบ่งแบบประเมินเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นชื่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ประเมิน และวันที่ประเมิน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดเกณฑ์ประเมิน มีตั้งแต่ 0-5 คะแนน

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้เติมข้อมูล และข้อเสนอแนะ

3.3 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

เป็นการประเมินว่าพื้นที่มีความเหมาะสมในการพิจารณาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ โดยข้อกำหนดในด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

กรณีที่ 1 เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

กรณีที่ 2 การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

พื้นที่ที่ประเมินจะต้องผ่านข้อกำหนดทั้ง 2 หัวข้อ จึงจะเข้าสู่การประเมินในขั้นต่อไป คือ การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประเมินในขั้นตอนนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณีตามลักษณะการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ธรรมชาติ ได้แก่

กรณีที่ 1 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

กรณีที่ 2 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

กรณีที่ 1 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

แหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในกรณีที่ผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้นมีความประสงค์ที่จะทราบว่าพื้นที่ของตนมีความเหมาะสมหรือมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ ก็สามารถที่จะนำแบบประเมินไปใช้ประเมินพื้นที่ธรรมชาติได้ โดยทำการประเมินเฉพาะองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย 4 ดัชนี ตามตาราง

ตาราง 9 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	คะแนน
1. จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	10
2. ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	10
3. ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ	10
4. ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10
รวม	40

ทั้งนี้ ดัชนีแต่ละข้อจะมีคะแนนเท่ากับ 10 คะแนน ซึ่งแหล่งธรรมชาติที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีคุณสมบัติขององค์ประกอบนี้ไม่ต่ำกว่า 2 ข้อ หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 20 คะแนน หรือได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป แต่ถ้าแหล่งธรรมชาติมีคุณสมบัติต่ำกว่า 2 ข้อ หรือได้คะแนนต่ำกว่า 20 คะแนน แสดงว่า พื้นที่นั้นขาดความเหมาะสมหรือศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรณีที่ 2 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

แหล่งธรรมชาติที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน ถ้าประสงค์จะขอรับการประเมินจะต้องทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ

ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด รายละเอียดของค่าคะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ ตามตาราง

ตาราง 10 องค์ประกอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	คะแนน
1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40
2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	20
3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	20
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว	20
รวม	100

วิธีการให้คะแนน

การให้คะแนนจะมี 2 ลักษณะวิธี คือ

วิธีที่ 1 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดมากที่สุด และจะให้ค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน โดยผู้ประเมินทำเครื่องหมายรอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (A)

ตาราง 11 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 1

1.1 จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	คะแนน (A)
-แหล่งธรรมชาติไม่มี สัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	0
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ทั่วไปในประเทศไทย	1
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย	2
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้น้อยในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	4
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย และโอกาสที่จะพบเห็นมีมาก และนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	5
คะแนนที่ได้	5

ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อ จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ประเมินว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีคุณสมบัติตรงกับ แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมาก และนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว ซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 5

วิธีที่ 2 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดบ้าง โดยดัชนีชี้วัด 1 ข้อ จะมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดใดเลยจะมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติครบทุกข้อ จะมีค่าเท่ากับ 5 โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมายรอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (A)

ตาราง 12 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบที่ 2

ดัชนี	ค่าคะแนน (A)
1. มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0 , 1
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ท่องเที่ยว	0 , 1
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรม	0 , 1
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น	0 , 1
5. มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0 , 1
รวม	3

หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประเมินได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีคุณสมบัติตรง 3 ข้อ (ข้อ 1,2 และ 5) โดยแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ฉะนั้น การประเมินในดัชนีชี้วัดได้ 3 คะแนน วิธีการคิดคะแนน

ค่าน้ำหนัก

ค่าน้ำหนัก มี 2 ค่า คือ 2 และ 1 โดยค่าน้ำหนัก 2 จะใช้องค์ประกอบข้อที่ 1 (ความมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) และองค์ประกอบข้อที่ 4 (กรณีมีส่วนร่วมของ

ชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนค่าน้ำหนัก 1 จะใช้องค์ประกอบข้อที่ 2 (การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน) และองค์ประกอบข้อที่ 3 (การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก)

การคิดคะแนน

นำคะแนนคูณกับค่าน้ำหนัก จะได้เป็นค่าคะแนน

ตาราง 13 ตัวอย่างการคิดคะแนน

ดัชนี	ค่าคะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
-แหล่งธรรมชาติไม่มี สัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	0	2	
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ทั่วไปในประเทศไทย	1	2	
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย	2	2	
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้น้อยในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3	2	
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	4	2	
-แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย และโอกาสที่จะพบเห็นมีมาก และนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	5	2	10
คะแนน			10

การกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวนั้น จะนำคะแนนที่ได้ไปเทียบระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แสดงไว้ ดังตาราง

ตาราง 14 ระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	☆☆☆☆☆
71 – 80	ดีมาก	☆☆☆☆
61 – 70	ดี	☆☆☆
51 – 60	ปานกลาง	☆☆
50 หรือน้อยกว่า	ต่ำ	☆

ที่มา: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน้า 5-7 – 5-11

4. วิเคราะห์ SWOT

1. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่นในประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด
2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

5. ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1. ผู้วิจัยนำ SWOT ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยผู้วิจัยทำการสำรวจภาคสนามและใช้ข้อมูลจากเอกสารในการทำ SWOT ของทางจังหวัดสตูล
2. ใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

- 6.1. ใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ เคอร์รี่ (Godfrey Kerry) และคลาก แจ็คกี้ (Clarke Jackie)
- 6.2. ใช้แผนที่ทางภูมิศาสตร์
- 6.2. ใช้แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของ
- 6.3. ใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น

7.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
 - 1.1 ศึกษาสภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัย
 - 1.2 สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา
2. เก็บข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.1 ใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
 - 2.2 นำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ทำการประเมิน
3. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์
 - 3.1 ติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสัมภาษณ์
 - 3.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์

8.การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบประเมินศักยภาพ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาจัดกระทำ นำมาวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวนำมาสรุปตามประเด็นเนื้อหาของการสังเกตการณ์ในภาพรวม
2. ข้อมูลจากสัมภาษณ์นำมาสรุปตามประเด็นเนื้อหาในภาพรวม
3. การนำเสนอข้อมูล จากการวิเคราะห์และประมวลผลผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และในรูปแบบตาราง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เทือกเขาบรรทัด มีผลการศึกษาดังนี้

4.1 ผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล โดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลพื้นฐานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด คู่มือการท่องเที่ยว แผ่นพับ และแผนที่แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสตูล พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล จำนวนทั้งสิ้น 10 แห่ง ได้แก่ น้ำตกธารปลิว น้ำตกวังสายทอง น้ำตกดาวกระจาย ค่ายหลุมพอ ถ้ำพุทไธ้ น้ำพุร้อน ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำระฆังทอง ถ้ำโกบ ถ้ำภูผาเพชร

จากนั้นได้ทำการบันทึกพิกัดที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก GPS (Global Positioning System) ดังตาราง 9 และภาพประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

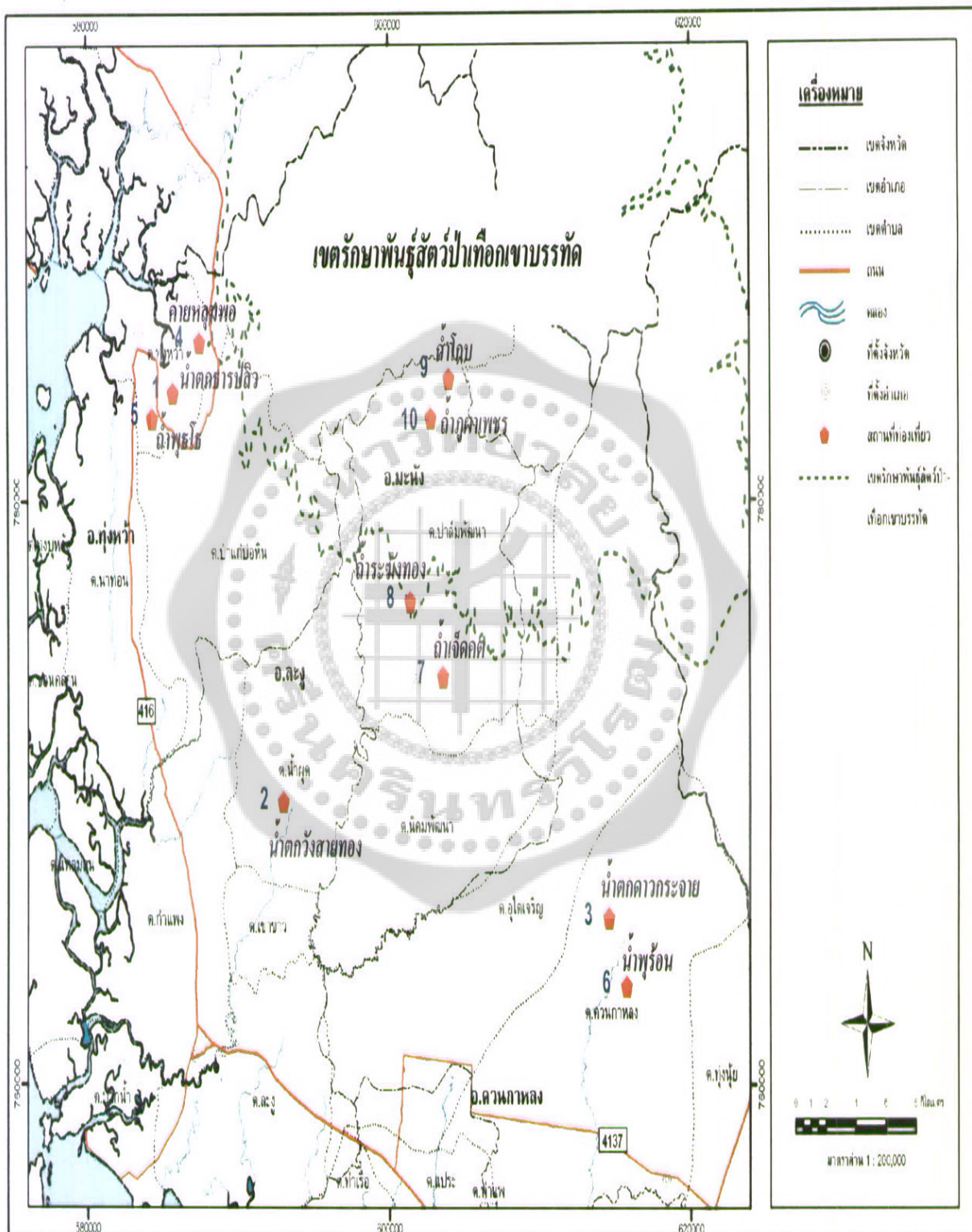
1. น้ำตกธารปลิว อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 785850 ทิศตะวันออกที่ 593500
2. น้ำตกวังสายทอง อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 785595 ทิศตะวันออกที่ 601125
3. น้ำตกดาวกระจาย อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 777850 ทิศตะวันออกที่ 615200
4. ค่ายหลุมพอ อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 795500 ทิศตะวันออกที่ 594500
5. ถ้ำพุทไธ้ อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 784910 ทิศตะวันออกที่ 590100
6. น้ำพุร้อน อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 777935 ทิศตะวันออกที่ 614190
7. ถ้ำเจ็ดคด อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 758900 ทิศตะวันออกที่ 603500
8. ถ้ำระฆังทอง อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 784115 ทิศตะวันออกที่ 601555
9. ถ้ำโกบ อยู่บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 785300 ทิศตะวันออกที่ 602200
10. ถ้ำภูผาเพชร อยู่ บริเวณพิกัดกริด UTM ทิศเหนือที่ 782847 ทิศตะวันออกที่ 602853

ตาราง 15 การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	พิกัด		สถานที่ตั้ง
	X	Y	
น้ำตกธารปลิว	593500	785850	หมู่ที่ 9 ต.ทุ่งหว้า อ.ทุ่งหว้า
น้ำตกวังสายทอง	601125	785595	หมู่ที่ 10 ต.น้ำผุด อ.ละงู
น้ำตกดาวกระจาย	615200	777850	หมู่ที่ 8 ต.ควนกาหลง อ.ควนกาหลง
ค่ายหลุมพอ	594500	795500	หมู่ที่ 9 ต.ทุ่งหว้า อ.ทุ่งหว้า
ถ้ำพุทโธ	590100	784910	หมู่ที่ 9 ต.ทุ่งหว้า อ.ทุ่งหว้า
น้ำพุร้อน	614190	777935	หมู่ที่ 8 ต.ทุ่งหว้า อ.ทุ่งหว้า
ถ้ำเจ็ดคด	603500	758900	หมู่ที่ 6 ต.ปาล์มพัฒนา อ.มะนัง
ถ้ำระฆังทอง	601555	784115	หมู่ที่ 6 ต.ปาล์มพัฒนา อ.มะนัง
ถ้ำโกบ	604200	785300	หมู่ที่ 6 ต.ปาล์มพัฒนา อ.มะนัง
ถ้ำภูผาเพชร	602853	782847	หมู่ที่ 6 ต.ปาล์มพัฒนา อ.มะนัง

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้ทำแผนที่ทางภูมิศาสตร์ โดยพื้นที่สีขาวเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่บางส่วนเพิกถอนเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 1.น้ำตกธารปลิว 2.น้ำตกวังสายทอง 3.น้ำตกดาวกระจาย 4.ค่ายหลุมพอ 5.ถ้ำพุทโธ 6.น้ำพุร้อน 7.ถ้ำเจ็ดคด และพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่ไม่มีการเพิกถอน ประกอบด้วย 8.ถ้ำระฆังทอง 9.ถ้ำโกบ 10.ถ้ำภูผาเพชร

ภาพประกอบ 14 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด

4.2 ผลการตรวจสอบและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล

จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวและจัดทำเป็นแผนที่แหล่งท่องเที่ยว บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล ทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ น้ำตกธารปลิว น้ำตกวังสายทอง น้ำตกดาวกระจาย ค่ายหลุมพอ ถ้ำพุทโธ น้ำพุร้อน ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำระฆังทอง ถ้ำโกบ และถ้ำภูผาเพชร ผู้วิจัยทำการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Resource Audit) ของกอดเฟรย์ เคอรี่ (Godfrey Kerry) และคลาก แจ็คกี้ (Clarke Jackie) เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ทรัพยากรวัฒนธรรม 3) ทรัพยากรด้านมหรหรรรม ปรากฏการณ์สำคัญ 4) ทรัพยากรด้านกิจกรรม 5) ทรัพยากรด้านบริการ 6) งานมหรหรรรมและเหตุการณ์สำคัญในรอบปี และ 7) การประเมินคุณสมบัติ ความโดดเด่น และอำนาจดึงดูดใจ และทำการจัดระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ทั้ง 5 ท่าน ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นำผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมาหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับมาตรฐานตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลการศึกษาดังนี้

4.2.1 น้ำตกธารปลิว

ภาพประกอบ 15 น้ำตกธารปลิว

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การเดินทาง สามารถเดินทางจากทางหลวงหมายเลข 416 (แยกจากทางหลวงหมายเลข 404-อำเภอทุ่งหว้า) มีทางแยกบริเวณบ้านคีรีวง ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร

พื้นที่ น้ำตกธารปลิวเกิดจากต้นน้ำบนภูเขา ลักษณะเป็นพวยพุ่งออกมา กลายเป็นแอ่งน้ำ 2 ชั้น ชั้นบนมีขนาดกว้างประมาณ 40 เมตร ยาว 50 เมตร จากชั้นบนน้ำจะตกลงสู่แอ่งน้ำชั้นล่างที่

มีขนาดใหญ่กว่าชั้นบนแล้วค่อยๆ ตกไหลไปรวมกันเป็นสายน้ำ ความงามของน้ำตกธารปลิวคือ ชั้นน้ำตกซึ่งลดหลั่นกันลงมา ไม่ค่อยสูงชันนัก บริเวณร่มรื่นด้วยป่าไม้ มีพรรณไม้นานาชนิดจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าไปเยี่ยมชมอย่างยิ่งโดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะมีผู้คนมากมายเป็นพิเศษ ใกล้ๆ กับน้ำตกจะมีวัดถ้ำศิ่ววงศ์ตั้งอยู่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เป็นที่รู้จักกันดี

ทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นน้ำตกหินปูนเกิดจากต้นน้ำบนภูเขา ลักษณะเป็นธารน้ำไหลออกจากถ้ำแล้วตกลงจากหน้าผาชั้นบนสู่อ่างน้ำเบื้องล่างแล้วค่อย ๆ ไหลรวมกันเป็นสายน้ำ ความงามของน้ำตก คือ ชั้นน้ำตกที่ลดหลั่นลงมา ร่มรื่นด้วยป่าไม้ มีพรรณไม้นานาชนิด

ความโดดเด่น น้ำตกธารปลิวเป็นน้ำตก 2 ชั้น มีความสวยงาม สามารถเล่นน้ำได้ โดยไม่เป็นอันตราย

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในน้ำตกธารปลิวมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทาง ป้ายบอกชื่อน้ำตกธารปลิว มีเส้นทางเดินโดยรอบและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติแต่ไม่ชัดเจน มีเจ้าหน้าที่และชาวบ้านคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ยังขาดความรู้ นอกจากนี้ยังมีไกด์ท้องถิ่นคอยอธิบาย มีห้องสุขา ร้านอาหารเครื่องดื่ม ลานจอดรถ และที่นั่งพักให้บริการนักท่องเที่ยว แต่ไม่มีศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเพราะเป็นสถานที่บุกเบิกใหม่ ไม่มีร้านขายของที่ระลึก

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของน้ำตกธารปลิว โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า น้ำตกธารปลิว เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 56.40 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับปานกลาง ดังตาราง

ตาราง 16 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกธารปลิว

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/			/	3/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว			/	/		2/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน	/	/			/	3/5
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	10	10	10	10	10	10.00
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	4	8	6	6	4	5.60
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	8	6	6	6	8	6.80
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10	2	2	2	10	5.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	4	3	3	3	4	3.40
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	3	3	3	1	3	2.60
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	2	2	2	3	2	2.20
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	1	1	1	1	1	1.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	1	1	1	1	1	1.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	2	2	2	2	2	2.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	2	4	4	4	2	3.20
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	2	1	1	1	2	1.40
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	4	10	10	4	4	6.40
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	4	8	8	4	4	5.60
รวม	57	61	59	48	57	56.40

ตาราง 17 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกธารปลิว

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	มี	ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้านแต่ยังขาดความรู้
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	มี	แต่ไม่ชัดเจน
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	-	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	-	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	มี	เส้นทางโดยรอบ
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	

ป้ายน้ำตกธารปลิว

ทางเข้าน้ำตกธารปลิว

ป้ายข้อมูลน้ำตกธารปลิว

ศาลาขายอาหาร

ห้องน้ำ

น้ำตกธารปลิว

ภาพประกอบ 16 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกธารปลิว

4.2.2 น้ำตกวังสายทอง

ภาพประกอบ 17 น้ำตกวังสายทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล อยู่ใกล้กับหน่วยพิทักษ์ป่า
วังสายทอง

การเดินทาง สามารถเดินทางจากทางหลวงชนบทหมายเลข 2023 (บ้านทุ่งนาง
แก้ว – บ้านวังสายทอง)

พื้นที่ น้ำตกวังสายทองเกิดจากคลองวังน้อยสายน้ำเกิดจากการทะลักของน้ำใน
ถ้ำใต้ภูเขา ไหลออกมาตามช่องเขาลงสู่แอ่งน้ำต่าง ๆ ที่รองรับด้านล่างลักษณะเป็นชั้น ๆ จุดเด่น
ของน้ำตกคือ มีพื้นดินเป็นหินปนทราย ทำให้บริเวณก้อนหินจะไม่เกิดตะไคร่น้ำจับ สามารถเดิน
ข้ามไปมาได้สะดวก ไม่ก่อเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ความงามของน้ำตกวังสายทองอยู่ที่แอ่งน้ำแต่ละ
ชั้นลดหลั่นกันลงมาจากชั้นบนสุดถึงต่ำสุดคล้ายดอกบัวคือ ส่วนบนจะแคบ ส่วนข้างล่างจะกว้าง
ออก แต่ละชั้นเดินข้ามไปมาได้ง่าย มีต้นมาขึ้นแซมสลบใช้จับเกาะได้ รอบ ๆ น้ำตกมีต้นไม้ใหญ่ช่วย
ช่วยให้บรรยากาศร่มรื่นเหมาะที่จะไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างดี

ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย เป็นน้ำตกหินปูน มีน้ำไหลออกจากช่องเขาตก
ลงมาข้างล่างเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ ลดหลั่นลงมาจากชั้นบน ถึงชั้นล่าง จากแคบข้างบนก็
กว้างออกข้างล่างเหมือนกลีบดอกบัวซ้อนกันเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นเดินข้ามไปมาได้ง่าย บริเวณรอบ ๆ มี
ต้นไม้ใหญ่ช่วย ให้บรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

ทรัพยากรวัฒนธรรม มีชาวเขาโกอาศัยอยู่ในป่าลึกบริเวณน้ำตกวังสายทอง

ทรัพยากรด้านกิจกรรม มีกิจกรรมล่องคะยักใกล้ น้ำตกวังสายทองค่าบริการ

คนละ 250 บาท

ทรัพยากรด้านบริการ บริเวณใกล้หาดวังสายทองมีรีสอร์ทสำหรับนักท่องเที่ยว คือ วังสายทองรีสอร์ท และวังแวนรีสอร์ท

ความโดดเด่น น้ำตกวังสายทองเป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม ร่มรื่น ไม่เป็นอันตราย สามารถเล่นน้ำได้

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในน้ำตกวังสายทองมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ มีป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทาง และป้ายบอกชื่อน้ำตกวังสายทอง มีเส้นทางโดยรอบและป้ายกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวแต่ขาดการซ่อมแซม มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดีแต่ขาดบุคลากรให้ข้อมูล และผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวอยู่ในสภาพที่ดี มีเจ้าหน้าที่และชาวบ้านคอยให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านในพื้นที่เป็นไกด์ท้องถิ่น มีห้องสุขา ร้านอาหารเครื่องดื่ม ลานจอดรถแต่ไม่เพียงพอ และมีที่ให้นั่งพัก

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของน้ำตกวังสายทอง โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า น้ำตกวังสายทอง เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 63.40 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับดี

ตาราง 18 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกวังสายทอง

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน	/	/	/	/	/	5/5
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	10	10	10	10	10	10.00
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	8	8	8	8	8	8.00
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	6	6	6	6	6.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	2	2	2	2	2	2.00
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	3	3	3	3	3	3.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	2	3	3	2	2	2.40
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	4	4	3	3	4	3.60
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	2	1	1	2	2	1.60
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	2	2	1	2	2	1.80
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	2	2	2	2	2	2.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษณ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	4	4	4	4	4	4.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	1	1	1	1	1	1.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	10	10	10	10	10	10.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	8	8	8	8	8	8.00
รวม	64	64	62	63	64	63.40

ตาราง 19 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกวังสายทอง

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มี	สภาพดี ขาดบุคลากร
4.ห้องสุขา	มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	มี	รอบบริเวณพื้นที่
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้าน
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	มี	แต่ขาดการซ่อมแซม
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	มี	ชาวบ้านในพื้นที่
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	มี	อยู่ในสภาพที่ดี
12.มีลานจอดรถ	มี	แต่ไม่เพียงพอ
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	มี	เส้นทางโดยรอบ
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	

ป้ายน้ำตกวังสายทอง

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ร้านอาหาร

ลานจอดรถ

ศาลาพักผ่อน

ห้องน้ำ

ภาพประกอบ 18 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกวังสายทอง

ถึงขยะ

บริเวณที่นั่งพักผ่อน

ทางลงไปในถ้ำกว้างสายทอง

บริเวณน้ำตกกว้างสายทอง

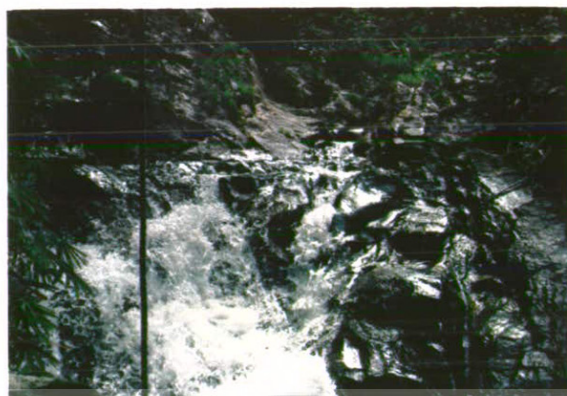
น้ำตกกว้างสายทอง

น้ำตกกว้างสายทอง

ภาพประกอบ 19 บริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำกว้างสายทอง

4.2.3 น้ำตกดาวกระจาย

ภาพประกอบ 20 น้ำตกดาวกระจาย

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลควนกาหลง อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

การเดินทาง ทางแยกห่างจากทางแยกนิคมซอย 10 ประมาณ 25 กิโลเมตร

พื้นที่ ต้นน้ำของน้ำตกดาวกระจายเป็นน้ำไหลมาจากยอดเขา ของทิวเขานครศรีธรรมราชหรือที่นิยมเรียกกันว่าเทือกเขาบรรทัดซึ่งกันเขตแดนระหว่างจังหวัดพัทลุงกับสตูล เขตจังหวัดพัทลุงคืออำเภอบ้านาอน น้ำตกดาวกระจายมีลักษณะแตกต่างจากน้ำตกทั่วไป คือผาน้ำตกค่อนข้างสูงทำให้กระแสน้ำพุ่งลงมาแรงมาก เมื่อกระทบกับหินเบื้องล่าง กระแสน้ำแตกกระจายเป็นรัศมีเหมือนดวงดาว มีความสวยงามน้ำตกดาวกระจายจัดเป็นน้ำตกที่สูงที่สุดของจังหวัดสตูล

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่สูงที่สุดและมีความสวยงามที่สุดในจังหวัดสตูล ต้นน้ำของน้ำตกไหลลงมาจากยอดเขาของเทือกเขาบรรทัด ลักษณะเป็นหน้าผาสูงทำให้กระแสน้ำพุ่งลงมาแรงมาก เมื่อกระทบกับหินเบื้องล่างกระแสน้ำแตกกระจายเป็นรัศมีเหมือนดวงดาว

ความโดดเด่น เป็นน้ำตกที่มีความสูงที่สุดของจังหวัดสตูล สามารถลงเล่นน้ำได้ในชั้นต่าง ๆ ได้

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในน้ำตกดาวกระจายมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทางและป้ายบอกชื่อน้ำตกดาวกระจาย มีเส้นทางโดยรอบและกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยว มีศูนย์ข้อมูลอยู่ในสภาพดีแต่ขาดบุคลากร มีเจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน และไกด์ท้องถิ่นคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีห้องสุขา ร้านอาหารเครื่องดื่มในช่วงฤดูท่องเที่ยว ลานจอดรถและที่ให้นั่งพัก

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของน้ำตกดาวกระจาย โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า น้ำตกดาวกระจาย เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 25.20 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับเหมาะสม

ตาราง 20 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำตกดาวกระจาย

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	10	10	10	10	10	10.00
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	8	8	8	8	8	8.00
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	6	6	6	6	6.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	0	2	2	2	0	1.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	24	26	26	26	24	25.20

ตาราง 21 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวหน้าดงดาวกระจาย

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งซึ่งบอกวามมาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มี	แต่ขาดบุคลากร
4.ห้องสุขา	มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	มี	ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้านแต่ยังขาดความรู้
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	มี	เส้นทางโดยรอบ
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	

ป้ายน้ำตกดาวกระจาย

ที่จอดรถ

ศาลาพักผ่อน

ที่ทิ้งขยะ

ทางลงน้ำตกดาวกระจาย

สะพานข้ามภายในน้ำตก

ภาพประกอบ 21 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกดาวกระจาย

น้ำตกดาวกระจาย

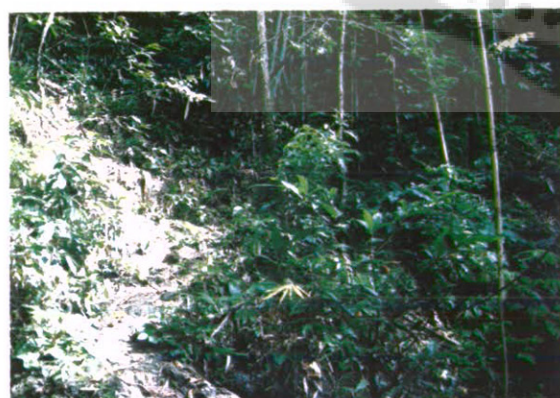
น้ำตกดาวกระจาย

บริเวณทางขึ้นชั้นน้ำตก

น้ำตกดาวกระจาย

บริเวณข้างน้ำตกดาวกระจาย

บริเวณทางขึ้นชั้นน้ำตก

ภาพประกอบ 22 บริเวณแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกดาวกระจาย

4.2.4 ค่ายหลุมพอ

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การเดินทาง การเดินทางต้องเดินทางจากที่ตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าคีรีวง (ติดทางหลวงหมายเลข 416) ต้องใช้การเดินทางเท้าตลอดทาง

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นป่าดงดิบชื้น มีพรรณไม้ที่มีลักษณะเด่น คือ ไม้หลุมพอ

ทรัพยากรวัฒนธรรม เดิมเป็นที่พักของพรรคคอมมิวนิสต์

ความโดดเด่น อดีตของบริเวณนี้เป็นที่พักของพรรคคอมมิวนิสต์ และมีไม้หลุมพอจำนวนมาก

สิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณภายในค่ายหลุมพอยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากยังไม่เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงมีเพียงป้ายบอกทางเข้าถึง และมีเจ้าหน้าที่และชาวบ้านให้ข้อมูล

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของค่ายหลุมพอ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า ค่ายหลุมพอ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 20.40 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับเหมาะสม

ตาราง 22 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของค่ายหลุมพอ

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	8	8	10	10	8	8.80
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	8	10	8	8	8	8.40
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	2	2	2	2	2	2.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	2	2	0	0	2	1.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษณ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	20	22	20	20	20	20.40

ตาราง 23 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวค่ายหลุมพอ

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	แต่น้อย
2.สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	ไม่มี	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	ไม่มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	ไม่มี	
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้าน
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	ไม่มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	ไม่มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	ไม่มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	ไม่มี	
14.การเล่นเรือราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	ไม่มี	
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	ไม่มี	

4.2.5 ถ้ำพุทโธ

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งหว้า อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การเดินทาง สามารถเดินทางจากทางหลวงหมายเลข 416 (แยกจากทางหลวงหมายเลข 404-อำเภอทุ่งหว้า) อยู่ก่อนถึงน้ำตกธารปลิว ซึ่งจะมีทางแยกเข้าถึงถ้ำประมาณ 1 กิโลเมตร

ทรัพยากรวัฒนธรรม ที่ตั้งของสำนักสงฆ์ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูป และเจ้าแม่กวนอิม

ความโดดเด่น มีพระพุทธรูป และมีเจ้าแม่กวนอิม

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในถ้ำพุทโธ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ มีป้ายบอกทางเข้าถึงถ้ำน้อย มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำพุทโธ โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน พบว่า ถ้ำพุทโธ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 14.80 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับไม่เหมาะสม

ตาราง 24 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำพุทโธ

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	2	2	2	2	2	2.00
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	6	4	6	6	6	5.60
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	4	4	4	4	4	4.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	4	4	2	2	4	3.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	16	14	14	14	16	14.80

ตาราง 25 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำพุทไธ

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	แต่น้อย
2.สิ่งซึ่งบอกวามมาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	ไม่มี	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	ไม่มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	ไม่มี	
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	ไม่มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	ไม่มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	ไม่มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	ไม่มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	เป็นสำนักสงฆ์

4.6.6 น้ำพุร้อน

ภาพประกอบ 23 น้ำพุร้อน

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
การเดินทาง ทางแยกห่างจากทางแยกนิคมซอย 10 ประมาณ 23 กิโลเมตร
ก่อนถึงน้ำตกดาวกระจาย

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นน้ำพุขนาดเล็กที่ผุดมาจากชอกหินใกล้ลำธารสาขาคลอง
ลำโลน แต่เป็นน้ำพุที่ยังไม่ได้พัฒนาพื้นที่รอบข้าง

ความโดดเด่น เป็นป่าดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำพุร้อนผุดขึ้นมา

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังไม่ได้รับการพัฒนาจึงไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของน้ำพุร้อน
โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า น้ำพุร้อน เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มี
การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
28.80 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศมาตรฐานระดับเหมาะสม

ตาราง 26 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของน้ำพุร้อน

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	8	10	8	8	8	8.40
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	10	10	8	8	8	8.80
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	4	6	4	4	4	4.40
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10	8	6	6	6	7.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	32	34	26	26	26	28.80

ตาราง 27 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	แต่น้อย
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	ไม่มี	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	ไม่มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	ไม่มี	
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	ไม่มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	ไม่มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	ไม่มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	ไม่มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	ไม่มี	
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	ไม่มี	

4.2.7 ถ้ำเจ็ดคต

ภาพประกอบ 24 ถ้ำเจ็ดคต

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การเดินทาง จากอำเภอละงูเดินทางด้วยทางหลวงหมายเลข 416 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 4137 ต่อไปอำเภอควนกาหลง ระหว่างทางมีทางแยกซ้ายมือไปอำเภอมะนังและเลี้ยวซ้ายตรงสี่แยกปาล์ม 1 ระหว่างทางมีสามแยกตรงไปอีกเจอสายแยกและเลี้ยวซ้ายไปถ้ำเจ็ดคต

พื้นที่ ถ้ำเจ็ดคตเป็นถ้ำต้องใช้เรือคายักพายลอดถ้ำเข้าไปในความมืดจากด้านหนึ่งไปทะลุยังอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีความกว้าง 70 – 80 เมตร ยาวประมาณ 600 เมตร บางช่วงมีความสูงของเพดานถ้ำ 100 – 200 เมตร ระหว่างทางในถ้ำสายน้ำจะคดเคี้ยวเป็นหัวโค้งถึง 7 โค้งหรือ 7 คด อันเป็นที่มาของชื่อ มีลำคลองไหลผ่านในถ้ำ คือ คลองมะนัง ต้นน้ำเกิดจากถ้ำโตนอยู่ทางเหนือของถ้ำป่าพน อำเภอมะนัง คลองมะนังไหลออกปากถ้ำไปบรรจบกับคลองละงู ซึ่งมีต้นน้ำเกิดจากภูเขาในจังหวัดตรัง

ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ถ้ำขนาดใหญ่มาก มีคลองวังน้อยไหลทะลุผ่านเข้าไปในภูเขาตุง ฤดูแล้งน้ำลด ภายในถ้ำงดงามไปด้วยหินงอกหินย้อยหลายรูปทรง และมีโถงมีหลิบถึง 7 ห้องจึงเป็นที่มาของชื่อถ้ำ นอกจากนี้ยังมีหาดทรายเป็นแห่ง ๆ ผนังถ้ำบางตอนมีช่องทะลุแสงลอดผ่านได้ มีค้างคาวอาศัยอยู่ชุกชุมมาก

ทรัพยากรกิจกรรม มีบริการพายเรือแคนูเพื่อเข้าชมถ้ำ และพายเรือคายักล่องแก่งคลองลำโลน

ทรัพยากรด้านบริการ มีที่พักโฮมสเตย์โดยการรวมตัวของชาวบ้านรอบ ๆ ถ้ำเจ็ดคด และมีบริการทัวร์แหล่งท่องเที่ยวโดย ชมรมอนุรักษ์ป่าและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และปาล์มดองทัวร์โฮมสเตย์

ความโดดเด่น เป็นถ้ำหินงอกหินย้อยที่สวยงาม และมีโถง 7 ห้อง แต่ละโถงมีชื่อเรียกต่างกัน ดังนี้ ถ้ำที่ 1 เรียกว่า “สาวยิ้ม” ผ้างถ้ำมีสีเขียวมรกตมีหินงอกหินย้อยอยู่หน้าถ้ำ ถ้ำที่ 2 เรียกว่า “นางคอย” มีหินงอก หินย้อย สวยงาม และฝูงค้างคาวจำนวนมาก ถ้ำที่ 3 เรียกว่า “เพชรร่วง” ส่วนบนของผนังถ้ำมีช่อง ให้แสงอาทิตย์ส่องลอดลงมาได้ เมื่อแสงอาทิตย์กระทบกับผนังถ้ำจึงเกิดประกายแวววาวเหมือนเพชร ถ้ำที่ 4 เรียกว่า “เจดีย์สามยอด” พื้นทางเดินเป็นหิน ลักษณะคล้ายดอกกุหลาบ ถ้ำที่ 5 เรียกว่า “น้ำทิพย์” ตามผนังถ้ำเป็นหินย้อยสีขาว และน้ำตาล เป็นหีบซ้อนกันมองดูคล้ายผ้ามาน ถ้ำที่ 6 เรียกว่า “ฉัตรทอง” มีหินงอกหินย้อยซ้อนเหลื่อมกันเป็นชั้นเสมือนฉัตร ถ้ำที่ 7 เรียกว่า “ส่องนภา” ภายในมีหินงอกหินย้อยรูปทรงคล้ายดอกบัวคว่ำ

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในถ้ำเจ็ดคดมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ มีป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทางและป้ายบอกชื่อถ้ำเจ็ดคด มีเรือบริการในเข้าชมถ้ำและกำหนดเส้นทางพร้อมลูกศรชี้ทาง มีศูนย์ข้อมูลและผังแสดงภาพรวมอยู่ในสภาพที่ดีให้บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน ไกด์ท้องถิ่นคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีห้องสุขา ร้านอาหาร เครื่องดื่มในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ลานจอดรถและมีที่นั่งพักเพียงพออยู่ในสภาพดี

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำเจ็ดคด โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า ถ้ำเจ็ดคด เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 73.20 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับดีมาก

ตาราง 28 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำเจ็ดคด

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/			/	/	3/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน	/	/	/	/	/	5/5
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	10	10	8	10	10	9.60
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	8	8	6	8	8	7.60
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	10	8	10	6	8.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10	8	2	2	10	6.40
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	5	3	1	4	5	3.60
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	2	5	0	5	2	2.80
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	5	5	1	5	4	4.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	3	4	0	5	3	3.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	3	5	0	3	2	2.60
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	3	5	0	5	3	3.20
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	4	5	0	5	4	3.60
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	3	4	0	4	3	2.80
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	10	10	0	10	10	8.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	10	10	0	10	10	8.00
รวม	82	92	26	86	80	73.20

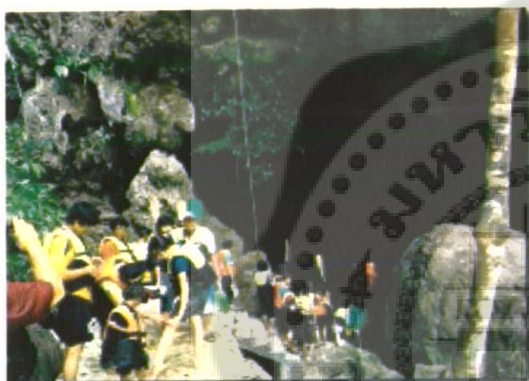
ตาราง 29 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเจ็ดคด

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มี	
4.ห้องสุขา	มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	มี	ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้าน
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	มี	อยู่ในสภาพที่ดี
12.มีลานจอดรถ	มี	แต่ไม่เพียงพอ
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	มี	อยู่ในสภาพที่ดี และมีเพียงพอ
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	มี	เล่าโดยชาวบ้าน
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	มี	ใช้เรือในการเข้าเที่ยวชม
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	

ป้ายแสดงแผนผังภายในถ้ำเจ็ดคด

จุดเริ่มต้นพายคายัคชมถ้ำเจ็ดคด

บริเวณปากถ้ำเจ็ดคด

การลงเรือคายัค

ทางเข้าถ้ำเจ็ดคด

ภายในถ้ำเจ็ดคด

ภาพประกอบ 25 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเจ็ดคด

4.2.8 ถ้ำระฆังทอง

ภาพประกอบ 26 ถ้ำระฆังทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การเดินทาง ห่างจากตัวกิ่งอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 81 กิโลเมตร เดินทางไปตามถนนสาย ผังปาล์ม 1 - ปาพน เลี้ยวซ้าย สามแยกถ้ำระฆังทองประมาณ 2 กิโลเมตร อยู่ทางขวามือ

ทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์

ความโดดเด่น เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม มีบรรยากาศสงบ ร่มรื่น

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในถ้ำระฆังทองไม่ค่อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมสำหรับพระสงฆ์ส่วนใหญ่จึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระสงฆ์ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทางและป้ายบอกชื่อถ้ำระฆังทอง มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถานเท่านั้น

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำระฆังทอง โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า ถ้ำระฆังทอง เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 23.60 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับเหมาะสม

ตาราง 30 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำระฆังทอง

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/		/	/	4/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	8	10	10	10	8	9.20
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	6	6	6	6	6	6.00
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	6	6	6	6	6.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	2	4	2	2	2	2.40
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	22	26	24	24	22	23.60

ตาราง 31 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำระฆังทอง

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	ไม่มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	ไม่มี	
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	ไม่มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	ไม่มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	ไม่มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	ไม่มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	เป็นสำนักสงฆ์

ป้ายบอกชื่อ

บริเวณภายในถ้ำ

อุปกรณ์สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

ตู้เก็บหนังสือ

ทางขึ้นสถานที่สำนักสงฆ์

บริเวณที่จอดรถ

ภาพประกอบ 27 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำระฆังทอง

4.2.9 ถ้ำโกบ

ภาพประกอบ 28 ถ้ำโกบ

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การเดินทาง จากที่ว่าการอำเภอมะนังไปตามถนนที่ลาดยางตลอดสายจนถึงบริเวณถ้ำ ระยะทาง 35 กิโลเมตร

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นถ้ำที่สวยงาม มีหินย้อยและลำธารไหลตลอดปี มีน้ำไหลผ่านถ้ำ มีต้นกระท่อม

ความโดดเด่น เป็นถ้ำขนาดกลางที่มีหินย้อยลักษณะสวยงาม

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในถ้ำโกบมีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยมาก เนื่องจากยังไม่ได้รับการพัฒนาเพราะบริเวณด้านหลังถ้ำโกบมีต้นกระท่อมขึ้นและทางขึ้นมีความสูงชัน แต่มีป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทาง มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับถ้ำโกบ

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำโกบ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า ถ้ำโกบ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 25.60 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับเหมาะสม

ตาราง 32 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำโกบ

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย						
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	5/5
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน						
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	6	8	8	8	6	7.20
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	10	8	10	8	10	9.20
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	6	6	6	6	6.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	4	2	2	4	4	3.20
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0	0	0	0	0	0.00
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษณ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	0	0	0	0	0	0.00
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษณ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	0	0	0	0	0	0.00
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	0	0	0	0	0	0.00
รวม	26	24	26	26	26	25.60

ตาราง 33 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำโกบ

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	ไม่มี	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี	
4.ห้องสุขา	ไม่มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	ไม่มี	
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	ไม่มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	ไม่มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	ไม่มี	
12.มีลานจอดรถ	ไม่มี	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	ไม่มี	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	ไม่มี	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	มี	เจ้าหน้าที่
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	ไม่มี	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	มี	เจ้าหน้าที่
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	มี	องค์การบริหารส่วนตำบล
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	มีต้นกระท่อมขึ้นเอง

ทางเข้าบริเวณถ้ำโกบ

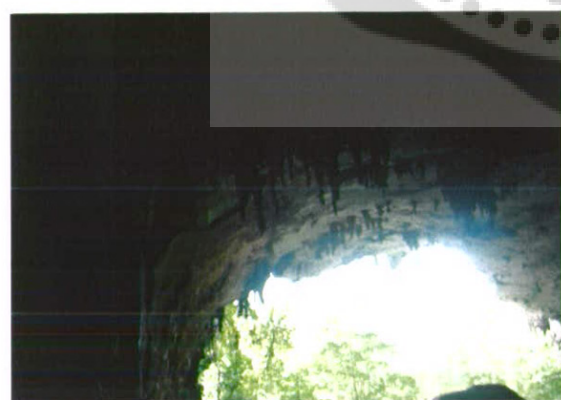

ปากทางถ้ำโกบ

ภายในบริเวณถ้ำโกบ

ภายในบริเวณถ้ำโกบ

ทางออกถ้ำโกบ

ต้นกระท่อมหลังถ้ำโกบ

ภาพประกอบ 29 ป้ายและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำโกบ

4.2.10 ถ้ำภูผาเพชร

ภาพประกอบ 30 ถ้ำภูผาเพชร

ที่ตั้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การเดินทาง จากที่ว่าการอำเภอมะนังไปตามถนนที่ลาดยางตลอดสายจนถึงบริเวณถ้ำ ระยะทาง 27 กิโลเมตร

พื้นที่ ถ้ำภูผาเพชร ถูกค้นพบโดยพระพุทธรูปหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ.2534 เมื่อพระพุทธรูปได้มาเจอก็ไปบอกให้ชาวบ้านทราบ และพระพุทธรูปได้อาศัยอยู่ในถ้ำอยู่ระยะหนึ่งจึงย้ายออกไป หลังจากนั้นชาวบ้านได้เข้ามาดู และขุดเจาะทางเข้าทางใหม่ด้วยขวานทอง เนื่องจากทางเข้าเดิมเข้าลำบากต้องใช้การคลานเข้าไป ชาวบ้านจึงช่วยกันทำทางใหม่ขึ้นมา เนื่องจากหินเป็นหินปูนจึงสามารถขุดเจาะได้

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นถ้ำที่มีความสวยงาม ลักษณะภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อย เมื่อส่องไฟไปดูที่หินจะเห็นเป็นเกล็ดเพชร เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ทรัพยากรวัฒนธรรม มีหมู่บ้านชาโกอาศัยอยู่

ความโดดเด่น ถ้ำภูผาเพชร เป็นถ้ำขนาดใหญ่ที่สุดของเมืองไทยและใหญ่ติดอันดับ 4 ของโลก ลักษณะภายในถ้ำ จะมีหินงอกหินย้อยอายุหลายล้านปี ภายในถ้ำจะเป็นห้องโถงหลายห้อง บริเวณกลางถ้ำเป็นลานกว้างมองขึ้นไปด้านเพดานจะมองเห็นความสวยงามของหินงอกหินย้อยงามระยิบระยับคล้ายเพชร ส่วนห้องโถงอื่น ๆ เมื่อโดนแสงไฟหินงอกหินย้อยจะมีลักษณะคล้ายเพชรเช่นกัน

สิ่งอำนวยความสะดวก ภายในถ้ำภูผาเพชรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ มีป้ายบอกทางเข้าถึงตลอดเส้นทางและป้ายบอกชื่อถ้ำภูผาเพชร มีเส้นทางเดินโดยรอบและมี

การกำหนดเส้นทางเดิน มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดี แต่ขาดบุคลากรและมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดี มีเจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน ไกด์ท้องถิ่นคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีห้องสุขาและร้านอาหารเครื่องดื่มในช่วงฤดูการท่องเที่ยว มีลานจอดรถและมีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพักอยู่ในสภาพดี เพียงพอ

ศักยภาพ ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำภูผาเพชร โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า ถ้ำภูผาเพชร เป็นพื้นที่ธรรมชาติ มีการใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว 77.40 คะแนน เมื่อเทียบกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้จัดว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาตรฐานระดับดีมาก

ตาราง 34 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของถ้ำผาเพชร

ดัชนี	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 5	รวม (เฉลี่ย)
ส่วนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง	/	/	/	/	/	5/5
-การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย	/	/	/	/	/	5/5
ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว						
-เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน	/	/	/	/	/	5/5
1.ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
1.1แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้	10	10	10	4	10	8.80
1.2ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	6	6	8	8	8	7.20
1.3แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	10	6	6	10	8	8.00
1.4ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10	10	2	8	10	8.00
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน						
2.1การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว	3	5	3	4	0	3.00
2.2การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว	4	4	3	3	5	3.80
2.3มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	4	4	3	5	5	4.20
2.4การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	4	4	1	4	5	3.60
3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก						
3.1มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	4	3	1	4	5	3.40
3.2มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	2	2	2	3	2	2.20
3.3มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษณ์ กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	4	4	4	5	5	4.40
3.4มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษณ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน	2	3	1	3	3	2.40
4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว						
4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	10	10	10	10	10	10.00
4.2ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	10	10	10	8	6	8.40
รวม	83	81	62	79	82	77.40

ตาราง 35 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร

หัวข้อ	ผลการตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	มี	บอกตลอดเส้นทาง
2.สิ่งซึ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	มี	ป้ายบอกชื่อ
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มี	สภาพดี แต่ขาดบุคลากร
4.ห้องสุขา	มี	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	มี	ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
6.ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มี	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	มี	เจ้าหน้าที่และชาวบ้าน
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	มี	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	มี	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	ไม่มี	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	มี	อยู่ที่บริเวณหน้าถ้ำ
12.มีลานจอดรถ	มี	ใช้งานได้ดี แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่จัดการจราจร
13.มีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	มี	แต่ไม่เพียงพอ
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	มี	ไกด์ท้องถิ่น แต่มีผู้น้อย
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	ไม่มี	
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	มี	แต่ต้องไกด์ที่ชำนาญเส้นทาง
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	ไม่มี	
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	ไม่มี	
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	ไม่มี	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	มี	

ป้ายถ้ำภูผาเพชร

ป้ายข้อมูลถ้ำภูผาเพชร

ป้ายแสดงสภาพภูมิทัศน์ในถ้ำภูผาเพชร

ป้ายบอกทางขึ้นถ้ำภูผาเพชร

ถนนไปอ.ควนกาหลง

ทางขึ้นถ้ำภูผาเพชร

ภาพประกอบ 31 ป้ายและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ศาลาขายอาหาร

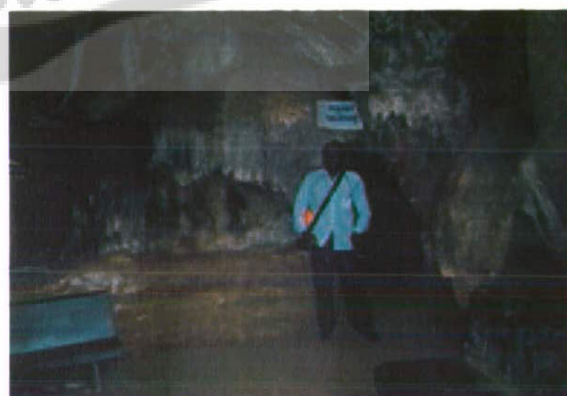
ลานจอดรถและห้องน้ำ

ศาลาพักผ่อน

ทางขึ้นไปยังถ้ำภูผาเพชร

โถงถ้ำ

ภาพประกอบ 32 สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร

4.3 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล โดยมีรายละเอียด ดังแสดงในตาราง

ตาราง 36 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยว	สถานที่ตั้ง	การใช้พื้นที่	การบริหารจัดการ	ศักยภาพ (คะแนน)	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
1.น้ำตกธารปลิว	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	มี	56.40	ปานกลาง	☆☆
2.น้ำตกวังสายทอง	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	มี	63.40	ดี	☆☆☆
3.น้ำตกดาวกระจาย	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	ไม่มี	25.20	เหมาะสม	
4.ค่ายหลุมพอ	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	ไม่มี	20.40	ไม่เหมาะสม	
5.ถ้ำพุทโธ	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	ไม่มี	14.80	ต่ำ	☆
6.น้ำพุร้อน	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	ไม่มี	28.80	ไม่เหมาะสม	
7.ถ้ำเจ็ดคด	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	มี	73.20	ดีมาก	☆☆☆☆
8.ถ้ำระฆังทอง	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	ไม่มี	23.60	ต่ำ	☆
9.ถ้ำโกบ	ธรรมชาติ	ไม่ถูกกฎหมาย	ไม่มี	25.60	ไม่เหมาะสม	
10.ถ้ำภูผาเพชร	ธรรมชาติ	ถูกกฎหมาย	มี	77.40	ดีมาก	☆☆☆☆

จากตาราง 36 แสดงว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล บริเวณที่ตั้งเป็นพื้นที่ธรรมชาติ 10 แหล่ง มีการใช้พื้นที่ที่ถูกกฎหมายจำนวน 9 แหล่ง ส่วนถ้ำโกบเป็นพื้นที่ที่ไม่ถูกกฎหมาย มีการบริหารจัดการจำนวน 4 แหล่ง และไม่มีการบริหารจัดการจำนวน 6 แหล่ง มีศักยภาพดีมากจำนวน 2 แหล่ง คือ ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำภูผาเพชร ศักยภาพดีจำนวน 1 แหล่ง คือ น้ำตกวังสายทอง ศักยภาพปานกลางจำนวน 1 แหล่ง คือ น้ำตกธารปลิว ศักยภาพต่ำจำนวน 2 แหล่ง คือ ถ้ำพุทโธ ถ้ำระฆังทอง มีแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีการบริหารจัดการแต่มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำนวน 1 แหล่ง คือ น้ำตกดาวกระจาย ส่วนค่ายหลุมพอ น้ำพุร้อน ถ้ำโกบ ไม่เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.4 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บมาจากการใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพ การสอบถามเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ SWOT แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 น้ำตกธารปลิว

จุดแข็ง

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังมีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ
2. มีวัดถ้ำคีรีวงศ์ ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม อยู่บริเวณใกล้เคียง

จุดอ่อน

1. ชุมชนยังไม่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. ยังไม่มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

โอกาส

1. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสตูลได้
2. ส่งเสริมวัดถ้ำคีรีวงศ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนใน

การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
4. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.2 น้ำตกวังสายทอง

จุดแข็ง

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงาม ร่มรื่น
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น ล่องแก่ง โหมสเดย์ มีเส้นทาง

ศึกษาธรรมชาติ

3. มีชาวเงาะป่าชาวกาอ้ายอยู่ในป่าลึกของน้ำตกวังสายทอง

จุดอ่อน

1. มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติแต่ขาดจุดทิวทัศน์ ไม่มีการบำรุงดูแลรักษา
2. ไม่มีการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากมีที่รองรับขยะน้อย และมีนักท่องเที่ยว

บางส่วนทิ้งขยะลงในบริเวณที่เป็นน้ำตก

โอกาส

1. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมกิจกรรมการล่องแก่งให้เป็นจุดดึงดูดอีกจุดหนึ่ง
3. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเงาะป่าซาไก

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4.4.3 น้ำตกดาวกระจาย

จุดแข็ง

1. เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามและสูงที่สุดของจังหวัดสตูล
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังมีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ

จุดอ่อน

1. การเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ค่อยสะดวก เนื่องจากไม่มีป้ายบอกเส้นทาง
2. ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ ร้านค้าขายของที่ระลึกและร้านอาหาร (จะมีขายเฉพาะฤดูท่องเที่ยวเท่านั้น)

โอกาส

1. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติได้
2. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดสตูลและจังหวัดพัทลุงได้

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
4. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.4 ค่ายหลุมพอ

จุดแข็ง

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เพียงแห่งเดียวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล ซึ่งในอดีตเป็นสถานที่ตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์

2. มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีพรรณไม้เด่น คือ ไม้หลุมพอ

จุดอ่อน

1. การเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวไม่สะดวกต้องใช้วิธีเดินเท้าเท่านั้นเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ไม่สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ต้องมีเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดนำทาง

2. ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์มีเพียงการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่นำทางเท่านั้น

3. มีการบุกรุกลักลอบตัดไม้หลุมพอ

โอกาส

1. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

2. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติสำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนในท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.5 ถ้ำพุทโธ

จุดแข็ง

1. เป็นสถานที่สงบเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม

2. เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปและเจ้าแม่กวนอิม

จุดอ่อน

1. ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

3. ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

โอกาส

1. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมด้านจิตใจ

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
4. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.6 น้ำพุร้อน

จุดแข็ง

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์

จุดอ่อน

1. พื้นที่บริเวณโดยรอบยังไม่มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ยังไม่มีหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นเข้ามาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. การเดินทางไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ต้องใช้วิธีเดินเท้าเข้าไป และต้องมีเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดนำทาง

โอกาส

1. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสุขภาพได้
2. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติทางธรณีวิทยาได้

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.7 ถ้ำเจ็ดคด

จุดแข็ง

1. เป็นถ้ำขนาดใหญ่ มีความงดงามสมบูรณ์ทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวต้องพายเรือคายักเข้าชม
2. เป็นที่รู้จักแพร่หลายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. มีการบริหารจัดการโดยองค์การส่วนตำบลป่าลัมพัฒนา
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ป้ายบอกทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ บริการเรือเข้าชมถ้ำ ไกด์นำทางท้องถิ่น ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว กiosk ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

จุดอ่อน

1. ขาดการประชาสัมพันธ์และการวางแผนการตลาดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. ขาดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและแก้ไข

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

โอกาส

1. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันซีนไทยแลนด์
2. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติ

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนใน

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.8 ถ้ำระฆังทอง

จุดแข็ง

1. เป็นสถานที่สงบ ร่มรื่น มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ
2. เป็นสถานที่ปฏิกรรมของพระสงฆ์

จุดอ่อน

1. ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั่วไป
2. ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว มีเพียงป้ายบอกทางเข้าถึง

สถานที่ท่องเที่ยวและชาวบ้านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เท่านั้น

โอกาส

1. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมด้านจิตใจ

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนใน

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.9 ถ้ำโกบ

จุดแข็ง

1. เป็นถ้ำที่มีความสวยงาม มีหินงอกหินย้อยและลำธารไหลตลอดปี มีความอุดม

สมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ

จุดอ่อน

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก ใช้วิธีเดินเท้าเข้าไปและต้องปีนหน้าผาที่สูงชัน และจะต้องมีเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดนำทาง
2. มีต้นกระต๊อมที่ขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างหนาแน่นอยู่ด้านหลังถ้ำ
3. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ระบุเป็นพื้นที่ที่มีพืชที่สามารถใช้เป็นสารเสพติดได้ จึงออกประกาศห้ามมิให้ผู้ใดเข้ามาบริเวณพื้นที่เด็ดขาด นอกจากนี้จะมีเจ้าหน้าที่นำทางเข้ามาในพื้นที่

โอกาส

1. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมผจญภัย เช่น ปีนผา เดินป่า
2. สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติได้

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.10 ถ้ำภูผาเพชร

จุดแข็ง

1. เป็นถ้ำที่มีความสวยงามและรู้จักแพร่หลายของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
2. มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีศูนย์ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และมีไกด์ท้องถิ่น
3. มีชาวเงาะป่าชาวกูยอาศัยอยู่ในป่าลึกของถ้ำภูผาเพชร

จุดอ่อน

1. ขาดการประชาสัมพันธ์และการวางแผนการตลาดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. ยังไม่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านชาวกูย

โอกาส

1. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำคัญของจังหวัดสตูล
2. พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์
3. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเงาะป่าชาวกูย

อุปสรรค

1. อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
2. นโยบายของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
3. ขาดแคลนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพ แบบสัมภาษณ์ มาประมวลผลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล ดังนี้

4.5.1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากการรวบรวมข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ควรพัฒนาภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม ให้กลมกลืนเหมาะสมกับสภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตก ถ้ำ ให้มีความสวยงามอยู่ตลอดไป พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ค่ายหลุมพอให้เป็นแหล่งเรียนรู้ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศาสนา ได้แก่ หมู่บ้านชาโก ถ้ำพุทโธ ถ้ำระฆังทอง ให้คงอยู่ต่อไป พัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

4.5.2 ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

จากการรวบรวมข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ควรมีการฝึกให้เยาวชนเป็นยุวมัคคุเทศก์เพื่อตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและมีความรับผิดชอบต่อชุมชน เช่น ถ่ายสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น แข่งแรลลี่ ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน และข้อมูลมีความทันสมัย เช่น ถ้าภูเขาเพชรมีป้ายบอกห้ามจับต้องหินงอกหินย้อยเพราะจะทำให้หินงอกหินย้อยไม่เจริญเติบโตและไม่มีความยาว

4.5.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากการรวบรวมข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ควรมีการให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวได้ก็คน ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับชุมชนท้องถิ่นและเยาวชน ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ควรมีการสืบสวนวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.5.4 การจัดการด้านการท่องเที่ยว

จากการรวบรวมข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ควรมีการจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว เช่น กำหนดช่วงระยะเวลาเปิด ปิด แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้สภาพธรรมชาติได้ฟื้นฟู ควรปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม มีป้ายบอกตลอดเส้นทางจนถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สุขา ให้เพียงพอ

จำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีมาตรการควบคุมสิ่งแวดลอม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีบริเวณทิ้งขยะโดยไม่รบกวนธรรมชาติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล รวมถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนในท้องถิ่น
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพ การสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว

จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด พบว่ามีจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ น้ำตกธารปลิว น้ำตกวังสายทอง น้ำตกดาวกระจาย น้ำพุร้อน ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำโกบ ถ้ำภูผาเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ค่ายหลุมพอ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และถ้ำระฆังทอง ถ้ำพุทโธ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา

2. ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

จากการใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้และมีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมี 4 แห่ง มีมาตรฐานระดับ 4 ดาว จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ถ้ำเจ็ดคด และถ้ำภูผาเพชร มีมาตรฐานระดับ 3 ดาว 1 แห่ง คือ น้ำตกวังสายทอง มีมาตรฐานระดับ 2 ดาว 1 แห่ง คือ น้ำตกธารปลิว ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว แต่มีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มี 4 แห่ง ได้แก่ น้ำตกดาวกระจาย ค่ายหลุมพอ น้ำพุร้อน ถ้ำระฆังทอง นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและไม่เหมาะสม 2 แห่ง ได้แก่ ถ้ำพุทโธ เนื่องจากเป็นสำนักสงฆ์ และถ้ำโกบ เนื่องจากมีต้นกระต๊อมขึ้นเองตามธรรมชาติอยู่ทางด้านหลังถ้ำ

3. ผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการวิเคราะห์ SWOT และการสัมภาษณ์ สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้ 1. ควรพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด 2. ควรพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 3. ควรพัฒนาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว 4. ควรพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อม การใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยว 10 แห่ง อยู่ในอำเภอทุ่งหว้า 3 แห่ง คือ น้ำตกธารปลิว ค่ายหลุมพอ

ถ้ำพุทโธ อยู่ในอำเภอละงู 1 แห่ง คือ น้ำตกวังสายทอง อยู่ในอำเภอกวนกาหลง 2 แห่ง คือ น้ำตกดาวกระจาย น้ำพุร้อน อยู่ในอำเภอมะนัง 4 แห่ง คือ ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำระฆังทอง ถ้ำโกบ ถ้ำภูผาเพชร

2. ผลจากการประเมินศักยภาพในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล พบว่า เป็นพื้นที่ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ การใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 9 แห่ง และมีการใช้พื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 1 แห่ง ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดส่วนใหญ่เป็นสภาพแวดล้อมที่เกิดจากธรรมชาติ ประกอบด้วย น้ำตก ถ้ำ ซึ่งมีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนเข้าชมโดยอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยพิทักษ์ป่า 4 หน่วย ยกเว้น สถานที่ท่องเที่ยวถ้ำพุทโธและถ้ำระฆังทองซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไป สถานที่ท่องเที่ยว น้ำพุร้อนยังไม่ได้รับการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ สถานที่ท่องเที่ยวค่ายหลุมพอเนื่องจากต้องเดินทางเข้าไปในป่าลึกต้องเดินเท้าเข้าไปและต้องมีเจ้าหน้าที่นำทาง ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำโกบไม่อนุญาตให้เข้าไปเนื่องจากพื้นที่ด้านหลังถ้ำมีต้นกระต้อมที่ขึ้นตามธรรมชาติซึ่งสามารถนำมาใช้ผลิตเป็นสารเสพติดได้

3. ผลจากศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสตูล แสดงให้เห็นว่า สามารถ วิเคราะห์ผลการวิจัย ได้ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT analysis)

จุดแข็ง พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ สงบ ร่มรื่น มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ทาง ผู้วิจัยขอเสนอว่า ควรพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม แหล่งใหม่ของจังหวัด

จุดอ่อน พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม การคมนาคมยังไม่ค่อยสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงได้ ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อย การประชาสัมพันธ์และการตลาดยังเข้าไม่ถึงนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยขอเสนอว่า ควรมีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ มีการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสาร

โอกาส พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลายกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยขอเสนอว่า ควรมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกัน

อุปสรรค พบว่า อยู่ภายใต้ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยขอเสนอว่า ควรมีการรับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม มีการให้ชุมชนมีไกด์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ท้องถิ่น พบว่า ควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด ปรับสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยไม่ทำลายธรรมชาติที่มีอยู่เดิม มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลาย มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ให้ความรู้ความเข้าใจ และข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว จัดทำป้ายสื่อความหมาย และป้ายบอกทางให้มีความชัดเจน ควรให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม มีการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และชุมชนในท้องถิ่น
2. ควรดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและถูกกฎหมาย แต่ไม่มีการบริหารจัดการ เช่น การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว การก่อสร้างอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีการดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการตลาดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด
3. ศึกษาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด
4. ศึกษาเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดระหว่างจังหวัดสตูล พัทลุง และตรัง

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2544). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหาร และวิจัย. กรุงเทพฯ: หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง(มหาชน).
- (2540). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษา ระบบนิเวศ
- (2541). การฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย
- (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกิดศิริ เจริญวิศาล; และ อำพร วิริยโกศล. (2542). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยาน แห่งชาติตะรุเตา. สงขลา:ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร
- จารุจน์ กลิ่นดีปสี. (2541). การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- จุฬาวดี จันทรเทวาลิขิต. (2547). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษา ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนามาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฉัตรชัย ดั่งจาด. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาความคิดเห็นของชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- ชมนาด ดันดีเสรี. (2546). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์
- ช่อแพร่ ทินพรรณ. (2544). สภาพเศรษฐกิจ - สังคมของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการ ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ณชพงศ์ จันจุฬา. (2548). ศักยภาพของชุมชนเกาะศรีบอยาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติปากแม่น้ำกระบี่. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรรชนี เอมพันธุ์; และคณะ. (2547). คู่มือการจำแนกเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักการช่วง ชั้น โอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธีระศักดิ์ ลอยศักดิ์. (2546). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน คลองบางเชือกหนัง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต (การวางแผน เมือง) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นครินทร์ ชัยแก้ว. (2545). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่: พัฒนาการ รูปแบบการจัดการ และศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. (2542). แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ กรณีศึกษา: วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการ บริหารสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิมิตพงศ์ เชาวนปรีชา. (2545). ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์บริเวณวนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2548). รวมเรื่องเมืองสตูล. สตูล: องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล
- ประคอง กรรณสูตร. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ห้องสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปรากม วุฒิพงศ์. (2540). ระบบประกันสุขภาพไทย. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แสงแดด, 2540
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2540). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: Ecotourism. กรุงเทพฯ: คณะมนุษย์ ศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณมา วงษ์วาณิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545, พฤศจิกายน). แล ล่อง ท่องนิเวศน์. อนุสาร อสท.
- ศิริวรรณ วัชรพงศ์. (2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(การจัดการทรัพยากร) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540ข). รายงานขั้นสุดท้าย การ
ดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: เสนอการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.

สรณะ ฉายประเสริฐ. (2529). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาของบุคคลากรใน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2538). ท่องเที่ยวแบบ “นิเวศสัญจร”ทางรอดแหล่งท่องเที่ยวไทย. มติชน.
21.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2544 – 2549.

สำนักงานจังหวัดสตูล

สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย.

Barbier, E.B. (1997) *The Concept of Sustainable Economic Development Environment Conservation*

Boo, E. (1991). *Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management, In Nature Tourism; Managing for the Environment*. Washington D.C.: Island Press.

Ceballos-Lascurain, H. (1988). *The Future of Ecotourism*. Mexico Journal. 17(1): 13-14.

ERM M and MC. Cotter. (1995). *Draft Queensland Ecotourism Policy*. A Report of the Tourism Sport and Racing, Queensland.

Fennell, D. (1999). *Ecotourism: An Introduction*. London: Routledge.

GLOB '90 (1990). *An Action Strategy for Sustainable Tourism*. Ottawa: Tourism Canala.

Hardi, P. and Z Terrence (1997) *Assessing Sustainable Development : Principles in Practice*. Manitoba: Internation for Sustainable Development.

Micintoch, R.W. and Goeldner, C.R. (1995). *Principle, Practice, Philosophies*. 6th ed. John Wiley and Sons, Inc., New York.

Pearce; et.al. (1990) *Sustainable Development Economic and Environment in the Third World*. Aldershot, Hants England: Edward Elger Publication.

The Australian Department of Tourism. (1994). *National Ecotourism Strategy*. Canberra: Australian Government Publishing Service.

World Tourism Organization. (1997). *Tourism 2020 Vision*. Madrid: WTO. Young, George.
(1973). *Tourism: Blessing or Blight?*. Harmondsworth: Penguin Book.

ภาคผนวก ก
แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตารางการตรวจสอบทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	วิธีการเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	มีบริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูลนักท่องเที่ยว ใคร / มาจากไหน	ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์ / โทรสาร
1.1 ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ : หาด ถ้ำ ปะการัง เกาะ เขา ที่ราบสูง ภูเขาไฟ ทะเล ที่ดอน ถดถอย อุณหภูมิ ชายฝั่งทะเล ลม ฯลฯ							
1.2 พืช : ป่า ไร่ เขา สวน ผลไม้ พาร์ม ต้นไม้ ดอกไม้ ทุ่งหญ้า สมุนไพร ความหลากหลายทางชีวภาพ สวน ครัว ป่าชายเลน ป่าเขตร้อน ฯลฯ							
1.3 สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมลง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ สัตว์ครึ่ง บกครึ่งน้ำ ฯลฯ							
1.4 น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คู่งน้ำ น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน บึงหนอง มหาสมุทร ทะเล หิมะ ฝน น้ำแข็ง อ่างเก็บน้ำ เขื่อน คลอง ลำห้วย ฯลฯ							

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

2. ทรัพยากรวัฒนธรรม	ชื่อและ ลักษณะ	ที่ตั้ง	วิธีการเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	มีบริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อสถานที่ โทรศัพท์ / โทรสาร
2.1 วัฒนธรรม : ปราสาท ป้อม ที่เกิดคนสำคัญ อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมู่บ้าน วัฒนธรรมพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ อนุสาวรีย์ ยุคก่อนและยุคประวัติศาสตร์ ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม สนามรบ ถนนโบราณ ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ							
2.2 มรดกด้านศาสนา: โบสถ์ วิหาร สุเหร่า โบสถ์ คริสต์ วัด สุสาน เมรุ ศาสนสถาน ปราสาทขอม เจดีย์ ปรางค์ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ สมัยต่าง ๆ สถาปัตยกรรมด้านศาสนา จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม ใบเบิ้ล พระไตรปิฎก กระจาน							
2.3 ศิลปชาติพันธุ์: ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา คน พื้นเมือง การฟ้อนรำ ดนตรี ภาษาถิ่น อาหาร เครื่องดื่ม หัตถกรรม บ้านเรือน อุตสาหกรรม ครัวเรือน รายการทีวี การแสดงขนบธรรมเนียม ประเพณี							

3. รายการทรัพยากร มหกรรมปรากฏการณ์สำคัญ

3. ทรัพยากร มหกรรม ปรากฏการณ์สำคัญ	ชื่องานแสดง	สถานที่	วันที่	ประเภทกิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม	คุณสมบัติ ผู้เข้าร่วม	สถาบันที่ติดต่อ โทรสาร / โทรสาร (แฟกซ์)
3.1 มหกรรม : เฟสติวัลดนตรีชนิด ต่าง ๆ แจ๊ส บ็อบ การแสดงละคร เต้นรำ บัลเลต์ ลิเก หนังใหญ่ หุ่นกระบอก มหกรรมผลไม้ เหล้า งานแสดงสินค้า							
3.2 การแข่งขันกีฬา : กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย ระดับชาติ โลก กรีฑา ด้วยสิ่งสำคัญ การ แข่งขัน ม้าโชว์ ประกวดสุนัข แข่งรถ แข่งจักรยาน การแข่งเรือ ฯลฯ							
3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ : งานแสดงสินค้า เกษตรกรรม รถยนต์ เรือ อุปกรณ์กีฬา งาน ประชุม ธุรกิจ							
3.4 งานแสดงอื่น ๆ : วันชาติ งานฉลอง ชาวเขา งานฉลอง ถนนต่าง ๆ ขบวนแห่ มหกรรม ประกวด การถ่ายรูป							

4. รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม

4. ทรัพยากรด้านกิจกรรม	ชื่อของทรัพยากร	ที่ตั้ง	เวลา เปิด - ปิด	มีฤดูใดบ้าง	ค่าผ่านประตู	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ติดต่อสถานที่ โทรสาร / โทรสาร (แฟกซ์)
4.1 กิจกรรมนันทนาการ : สนามเด็ก สนาม กอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทางจักรยาน คลอง โดctrum การวาดรูป การ เขียน สนามกีฬา สระว่ายน้ำ การพายเรือ เล่นใบ ดำน้ำ ล่องแพ ล่าสัตว์ ตกปลา ยิงปืน แกะสลัก แพซัน บ้านจิมป์ ฯลฯ							
4.2 กิจกรรมด้านบริการ : ขาปลีก อุปกรณ์ แคมป์ อุปกรณ์เล่นสกี ทอศิลป์ เสื้อผ้าเฉพาะ เซรามิค แก้ว สินค้าโรงงาน สินค้ามือสอง ละคร ภาพยนตร์ SPA ศูนย์ประชุม การอบ สมุนไพร การนวด การรักษา							
4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก : ทิวสวนผลไม้ ทิวอุทยานแห่งชาติ ฟาร์ม สวนพฤกษชาติ ท้องฟ้าจำลอง สวนสนุก ทิวโรงงาน เขื่อน เหมือง ท่าเรือ สถานีรถไฟ รถกระเช้า สวนสาธารณะ							

5. รายการทรัพยากรด้านบริการ

5. ทรัพยากรด้านบริการ	ชื่อ / ประเภท บริการ ลักษณะ	ที่ตั้ง	Capacity ที่ห้อง ที่คน	ราคาห้อง / อาหาร	เวลาเปิดทำการ	บริการต่าง ๆ	ชื่อผู้ติดต่อสถานที่ โทรสาร / โทรสาร (แฟกซ์)
5.1 การขนส่ง : การเข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน รถทัวร์ สนามบิน ท่าเรือ							
5.2 ที่พักแรม : โรงแรม 2-3- 4-5 ดาว Guest House, B+B Homestay Farmstay โมเต็ล โฮฟัก เยาวชนแค้มป์							
5.3 การต้อนรับ : ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบรชัวร์ ของที่ระลึก อ่าน ไกด์ เส้นทางทัวร์ ป้ายบอกทาง แผนที่ ไกด์ท้องถิ่น เดินเที่ยว เอง ภาพลักษณ์ของสถานที่ ที่ ทำเจ้าของบ้าน บริษัททัวร์							
5.4 บริการอื่น ๆ : การซ่อม ต่าง ๆ ปัมพ์น้ำมัน ธนาคาร ATM ที่แลกเงิน ตำรวจ ท่องเที่ยว อุบัติเหตุ ไปรษณีย์ บริการสุขภาพ ไฟฟ้า ประปา ทอระบายน้ำ โทรศัพท์							

6. รายการ งานมหกรรมและเหตุการณ์สำคัญในรอบปี

งานมหกรรมและเหตุการณ์สำคัญ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.

7. การประเมินคุณสมบัติ ความโดดเด่น และอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

ลักษณะของทรัพยากร	คุณภาพ	ความโดดเด่นเมื่อเทียบกับที่อื่น	จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว
1. ทรัพยากรธรรมชาติ			
2. ทรัพยากรวัฒนธรรม			
3. งานมหกรรมและเหตุการณ์สำคัญ Event			
4. กิจกรรม			
5. บริการ			

8. ตารางการจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว

ลักษณะทรัพยากร	คุณสมบัติความโดดเด่น	ลูกค้าสำคัญ	โอกาสในการพัฒนา	อุปสรรคต่อการพัฒนา	อันดับ
ทรัพยากรธรรมชาติ					
ทรัพยากรวัฒนธรรม					
Events					
กิจกรรม					
บริการ					

ภาคผนวก ข
แบบรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

หัวข้อ	สภาพและปัญหา
1.ป้ายบอกทางเข้าถึง	
2.สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	
4.ห้องสุขา	
5.ร้านอาหารเครื่องดื่ม	
6.ร้านขายของที่ระลึก	
7.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	
8.การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	
9.การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	
10.การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	
11.การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	
12.มีลานจอดรถ	
13.มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	
14.การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	
15.การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น	
16.สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	
17.การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	
18.การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	
19.นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	
20.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	

ภาคผนวก ค
แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ประเมิน (ชื่อ – นามสกุล)

ประเมินเมื่อ วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

คำชี้แจง

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด โดยผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยว 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

คำแนะนำ

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ท่านเลือก

ส่วนที่ 1 ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง
- ☐ การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ธรรมชาติ

- ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว*
- ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน

*ส่วนที่ 1 ด้านที่ตั้ง

*ส่วนที่ 2 ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยว เลือกช่องเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ให้ประเมินข้อ 1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงข้อเดียว กรณีได้คะแนนเกินครึ่งหนึ่ง ถือว่าพื้นที่มีความเหมาะสมหรือมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ กรุณาประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยวงกลมรอบตัวเลขเฉพาะในช่อง (A) ซึ่งมีค่าระดับคะแนนตั้งแต่ 0-5 คะแนน ให้เลือกเพียง 1 คะแนน เท่านั้น ในแต่ละข้อ

1.1 จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ธรรมชาติ

หมายเหตุ แหล่งธรรมชาติที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเยี่ยมชมได้เป็นอย่างดี และจุดดึงดูดดังกล่าวต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศสร้างความภูมิใจ ห่วงแหนและจิตสำนึกในการที่จะรักษาสິงนั้นให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การมีสัตว์หรือพืชที่มีลักษณะโดดเด่น หายาก ใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1. แหล่งธรรมชาติ ไม่มี สัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใด ที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	0	2	
2. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ทั่วไปในประเทศไทย	1	2	
3. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติ บางแห่งในประเทศไทย	2	2	
4. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3	2	
5. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่ง ในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	4	2	
6. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน ประเภทที่พบได้น้อยแห่ง ในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมากและนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	5	2	

1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ

หมายเหตุ แหล่งธรรมชาติควรที่จะคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด และมีการรบกวน โดยมนุษย์ น้อยที่สุด แหล่งธรรมชาติที่ถูกบุกรุกหรือทำลายโดยมนุษย์จนไม่เหลือสภาพเดิม จะทำให้การเรียนรู้ระบบนิเวศ และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ลดลงไปด้วย

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.แหล่งธรรมชาติดั้งเดิมถูกทำลายไปหมด และมีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของมนุษย์เข้ามาแทนที่	0	2	
2.แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายไปส่วนใหญ่ คงเหลือเพียงบางจุด เล็ก ๆ ที่ยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	1	2	
3.แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางจุดที่มีขนาด พื้นที่มากพอ และยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	2	2	
4.แหล่งธรรมชาติคงเดิมในระดับปานกลาง โดยกึ่งหนึ่งของพื้นที่มีการถูกรบกวนหรือดัดแปลงจากการกระทำของมนุษย์	3	2	
5.แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่ และมีร่องรอยการรบกวนโดยมนุษย์เพียงส่วนน้อย	4	2	
6.แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมและไม่ถูกรบกวนโดยมนุษย์	5	2	

1.3 ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ

หมายเหตุ ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จะมีส่วนสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ซึ่งชุมชนควรมีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยในแหล่งธรรมชาติ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ เช่น ชุมชนมีตอมเหลียง หรือชุมชนชาวเขา เผ่าเล็ก ๆ หรือแหล่งธรรมชาตินั้นอาจมีหลักฐานชัดเจน ที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐาน และการเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต เช่น ภาพเขียนฝาผนังถ้ำ หรือบริเวณหน้าผา เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน และไม่มีหลักฐานการค้นพบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	0	2	
2.แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน แต่พื้นที่ส่วนหนึ่งของแหล่งธรรมชาติเคยมีประวัติการตั้งถิ่นฐานหรือใช้ประโยชน์โดยชุมชนในอดีต	1	2	
3.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ที่อาศัยอยู่โดยรอบน้อย	2	2	
4.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในระดับปานกลาง โดยชุมชนใช้ทรัพยากรส่วนหนึ่งจากธรรมชาติ และส่วนหนึ่งจากภายนอก	3	2	
5.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนค่อนข้างมาก โดยที่ชุมชนยังใช้ทรัพยากรจากภายนอกอยู่บ้าง แต่อยู่ในระดับน้อย	4	2	
6.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลัก อาจเป็นชุมชนที่อยู่มาดั้งเดิมในพื้นที่ หรือมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน และเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต	5	2	

1.4 ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

หมายเหตุ โดยจะพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายจากตัวพื้นที่เองในบริเวณเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ น้ำป่า ดินถล่ม หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย ภัยจากโจรผู้ร้าย โรคระบาดอื่น ๆ เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี	0	2	
2.มีสถิติการเกิดเหตุในบางฤดูหรือบางช่วงของปี	1	2	
3.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี	2	2	
4.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 3 ปี	3	2	
5.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี	4	2	
6.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 10 ปี หรือนานกว่า	5	2	

2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ กรุณาประเมินการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดย วงกลมรอบตัวเลข เฉพาะในช่อง(A) ซึ่งมีค่าระดับคะแนนตั้งแต่ 0-5 คะแนน ให้เลือกเพียง 1 ระดับคะแนนเท่านั้น

2.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

หมายเหตุ การพิจารณาจะต้องประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ก.การกำหนดเขตการใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย
- ข.การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล
- ค.การก่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค	0	1	
2.มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ	1	1	
3.มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยและไม่เป็นระบบมีการวางระบบไว้บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่อง	2	1	
4.มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานอย่างน้อย 1 ข้อ	3	1	
5.มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ	4	1	
6.มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ	5	1	

2.2 การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ กรุณาประเมินการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเลือก วงกลมรอบตัวเลข เฉพาะในช่อง (A) ให้ 0 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรง หรือ ให้ 1 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง โดยเลือกทุกข้อคำถาม

หมายเหตุ การประเมินในดัชนีนี้จะพิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมี การจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.จำนวนบุคลากรด้านบริการมีเพียงพอที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่	0 , 1	1	
2.มีระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว และระบบรักษาความปลอดภัยชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	0 , 1	1	
3.มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภค เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า ห้องสุขา สถานปฐมพยาบาล ที่เหมาะสมและกลมกลืนกับสภาพพื้นที่	0 , 1	1	
4.มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่ถูกลักษณะ มีการจัดเก็บ และกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0 , 1	1	
5. มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีการออกแบบ และใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ประหยัดพลังงานและมีระบบกำจัดของเสียได้มาตรฐาน	0 , 1	1	

2.3 มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางนิเวศวิทยา เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำอยู่ในระยะสืบพันธุ์ กำลังสร้างรังวางไข่	0 , 1	1	
2.กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ	0 , 1	1	
3.มีการศึกษา วิจัย สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่และนำข้อมูล มาวางแผนทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ	0 , 1	1	
4.มีการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณีของคนในท้องถิ่น	0 , 1	1	
5.กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ให้แหล่งธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	0 , 1	1	

2.4 การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว
คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ กรุณาประเมินการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเลือกวงกลมรอบตัวเลข เฉพาะในช่อง (A) ซึ่งมีค่าระดับคะแนนตั้งแต่ 0-5 คะแนน ให้เลือกเพียง 1 ระดับคะแนนเท่านั้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.ไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่	0	1	
2.มีแผนการดำเนินงาน	1	1	
3.มีแผนการดำเนินงาน และมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนดำเนินงาน	2	1	
4.มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ	3	1	
5.มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	4	1	
6.มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติด้านการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี	5		

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ ภูธรประเมินการจัดด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก โดยเลือกวงกลมรอบตัวเลขเฉพาะในช่อง (A) ให้ 0 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรง โดยเลือกทุกข้อคำถาม

3.1 มีศูนย์บริการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1. มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ	0 , 1	1	
2. มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูล ข่าวสาร ในศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยว ก่อนการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ	0 , 1	1	
3. มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่มีอรรถยาศัย และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้	0 , 1	1	
4. สื่อมีความน่าสนใจ และเป็นข้อมูลปัจจุบันได้	0 , 1	1	
5. ภาษาที่ใช้ในสื่อประเภทต่าง ๆ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	0 , 1	1	

3.2 มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1. มีสื่อในการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันประหยัดน้ำและพลังงาน	0 , 1	1	
2. มีสื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะในแหล่งธรรมชาติ	0 , 1	1	
3. จัดระบบการทิ้งขยะที่มีการแยกประเภท	0 , 1	1	
4. มีการแจกแจงปริมาณการใช้น้ำ ไฟฟ้า ขยะ ให้นักท่องเที่ยวทราบ	0 , 1	1	
5. มีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเก็บและนำขยะออกจากพื้นที่	0 , 1	1	

3.3 มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1. มีการจัดอบรมพนักงาน ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม	0 , 1	1	
2. มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	0 , 1	1	
3. มีการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาธรรมชาติให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการดูนก การศึกษาพันธุ์ไม้ ฯลฯ เป็นครั้งคราว	0 , 1	1	
4. มีการเผยแพร่ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ	0 , 1	1	
5. มีการเผยแพร่ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ	0 , 1	1	

3.4 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ ภูมณาประเมินการจัดด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก โดยเลือกวงกลมรอบตัวเลขเฉพาะในช่อง (A) ซึ่งมีค่าระดับคะแนนตั้งแต่ 0-5 คะแนน ให้เลือกเพียง 1 ระดับคะแนนเท่านั้น

หมายเหตุ บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรที่จะมีความรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ ซึ่งอาจได้รับความรู้จากประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม หรือการศึกษาในระดับปริญญาสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้บุคลากรให้บริการ ด้านความรู้ควรที่จะสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1. ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการอนุรักษ์ให้ความรู้	0	1	
2. มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ และการบอกเล่า	1	1	
3. มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ โดยเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	2	1	
4. มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมด้านระบบนิเวศ และการอนุรักษ์	3	1	
5. มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง	4	1	
6. มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้	5	1	

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

คำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ กรุณาประเมินการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเลือกวงกลมรอบตัวเลข เฉพาะในช่อง (A) ให้ 0 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรง หรือให้ 1 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรงโดยเลือกทุกข้อคำถาม

4.1ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0 , 1	1	
2.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว	0 , 1	1	
3.ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	0 , 1	1	
4.กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น	0 , 1	1	
5.มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0 , 1	1	

4.2 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
1.ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง	0 , 1	1	
2.ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	0 , 1	1	
3.ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยว หรือเจ้าของพื้นที่	0 , 1	1	
4.ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	0 , 1	1	
5.ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง	0 , 1	1	

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จังหวัดสตูล
สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ผู้ให้คำสัมภาษณ์

ชื่อ..... นามสกุล.....

สังกัดหน่วยงาน.....

ที่ต้งหน่วยงาน.....

หน้าที่รับผิดชอบ,ตำแหน่งงาน.....

ระยะเวลาการทำงานในหน้าที่รับผิดชอบ ,ตำแหน่งงาน.....ปี

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ระหว่างเวลา.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

2. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

2.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ควรพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการส่งเสริมมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นควรพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวควรพัฒนาอย่างไร

2.2 บทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านท่องเที่ยว

2.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ศักยภาพจังหวัดสตูล (SWOT Analysis)

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จุดแข็ง

1. มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. มีความหลากหลายด้านประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จุดอ่อน

1. การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง
2. ผู้ประกอบการในจังหวัด มีแต่ความสามารถ ขาดความรู้ทางวิชาการ ทำให้อ่อนแอเมื่อมีการแข่งขัน

โอกาส

1. มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากจังหวัดภูเก็ต กระบี่ มาที่จังหวัดสตูลได้
2. เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ
3. อยู่ใกล้ศูนย์กลางการค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้ คือ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกาะลันตา ประเทศมาเลเซีย
4. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด และเปิดโอกาสทางการศึกษาและเชื่อมโยงตามโครงการเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย

อุปสรรค

1. พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน และอุทยานแห่งชาติ
2. ความไม่สงบเรียบร้อยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวการค้าและการลงทุน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววลัยทิพย์ เขมะศิริ
วันเดือนปีเกิด	3 ตุลาคม พ.ศ.2522
สถานที่เกิด	สงขลา
สถานที่ปัจจุบัน	1/180 ศุภาลย์ปาร์ค 3 ซ.พหลโยธิน 21 ถ.พหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๙ 10900

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่แนะนำผลิตภัณฑ์ทางการเงินและประกันชีวิต
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันทางการเงินและบริษัท AIA

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	ประถมศึกษา จากโรงเรียนอนุบาลนราธิวาส
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนนราธิวาส
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2545	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาการประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) สาขาการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2552	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ